
VALOKUVA JA AMMATTITAIDON NÄYTEKANSIO KUNTOUTTAVAN KOULUTUKSEN MENETELMINÄ

HAMK
HÄMEEN AMMATTIKORKEAKOULU

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Ohjaustoiminnan Koulutusohjelma

Lahdensivu, 02.03.2011

Epi Ylinen

Ohjaustoiminnan Koulutusohjelma
Hämeenlinna

Työn nimi Valokuva ja ammattitaidon näyttekansio kuntouttavan koulutuksen menetelminä

Tekijä Epi Ylinen

Ohjaava opettaja Hanna Hentinen
Paula Rantamaa

Hyväksytty _____ . _____ .20 _____

Hyväksyjä

HÄMEENLINNA
Ohjaustoiminnan koulutusohjelma

Tekijä	Epi Ylinen	Vuosi 2011
Työn nimi	Valokuva ja ammattitaidon näytekansio kuntouttavan koulutuksen menetelminä	

TIIVISTELMÄ

Tämä opinnäytetyö koostuu ammattitaidon näytekansion kehittämisestä mielenterveyskuntoutujille, jotka osallistuvat kuntouttavan koulutusmallin mukaiseen puistopuutarhurin ammattitutkintoon valmistavaan koulutukseen. Koulutusmalli on kehitetty Mieluisa-hankkeen yhteydessä, Pirkanmaan aikuisopistossa, joka kuuluu Pirkanmaan koulutuskonsernikuntayhtymään. Hanketta rahoittaa Euroopan Unioni, Euroopan sosiaalirahasto.

Ammattitaidon näytekansion kehittäminen sijoittui tutkimuksellisen kehittämistoiminnan alueelle. Opinnäytetyössä tietoa kerättiin teemahaastattelulla, kyselytutkimuksella ja havainnoimalla.

Ammattitaidon näytekansio ja valokuva kuntouttavan koulutuksen käytössä koettiin merkitykselliseksi ja tarpeelliseksi lisäksi tuoda omaa osaamista esille ammattitutkintotilaisuudessa. Ammattitaidon näytekansiota kannattaa kehittää ja ottaa se osaksi muutakin koulutusta.

Avainsanat Ammattitaidon näytekansio, valokuva, näyttötutkinto, kuntouttava koulutus, tutkimuksellinen kehittämistoiminta.

Sivut 45 s, + liitteet 5 s.

HÄMEENLINNA

Degree Programme in Crafts and Recreation

Author

Epi Ylinen Year 2011

Subject of Bachelor's thesis

Photograph and Professional Skills Portfolio as
Methods of Rehabilitative Training

ABSTRACT

This thesis process consisted of developing a professional skills portfolio for mental health clients in order to showcase their development and professionalism. The target group consisted of clients who participated in rehabilitative training which prepares them to qualify as landscape gardeners. The method applied in the rehabilitative training was developed by Pirkanmaa Adult Education Institute during the Mieluisa project which was funded by the European Social Fund.

Developing a professional skills portfolio belongs to the area of research-based development. The information for the thesis was collected through group interviews, questionnaire and observation.

The participants regarded photograph and the professional skills portfolio as a meaningful and necessary asset that enables them to highlight their own skills in the competence test. The portfolio is worthy of further development and it should be introduced in other training programs as well.

Keywords professional skills portfolio, photograph, competence-based qualification, rehabilitative training, research-based development

Pages 45 p + appendices 5 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	KESKEISET KÄSITTEET	4
2.1	Mielenterveys ja mielenterveyskuntoutuja.....	4
2.2	Ohjaus ja oppiminen.....	6
2.3	Ammattitaidon näytekansio.....	7
2.4	Valokuva ja valokuvan käyttö.....	8
2.5	Tutkimuksellinen kehittämistoiminta.....	9
2.5.1	Tutkimus.....	10
2.5.2	Kehittäminen toimintana	10
2.5.3	Toimintatutkimus	11
3	MIELUISA-HANKE.....	12
3.1	Tavoitteet.....	12
3.2	Kuntouttavan koulutuksen malli	14
4	MIELUISA-HANKKEESSAKEHITELTYJÄTUKEMISEN MENETELMIÄ.....	16
4.1	Kuntouttavan koulutuksen ohjaukseen vaikuttavia asioita	16
4.2	Ammattitaidon näytekansio menetelmänä	16
4.3	Työpajaohjaus	19
4.4	Mentorointi.....	20
4.5	Verkostopäivät	21
4.6	Muita tukemisen menetelmiä	21
4.6.1	Mielipaikan valinta	21
4.6.2	Retket ja tutustumiskohteet	22
4.6.3	Kuvataulu oppimisen välineenä	23
5	AMMATTIT AidON NÄYTEKANSION KEHITTÄMISPROSESSI.....	24
5.1	Taustaa Ammattitaidon näytekansion kehittämisestä	24
5.2	Kysely.....	24
5.3	Kyselyn tulokset.....	25
5.3.1	Valokuva ja valokuvan käyttö opetuksessa.....	26
5.3.2	Ammattitaidon näytekansion sisältö.....	29
5.4	Kyselyn arviointi ja johtopäätökset.....	33
6	VALOKUVA AMMATTIT AidON NÄYTEKANSIOSSA	35
6.1	Dokumenttina	35
6.2	Hyvinvointia edistävänä elementtinä	36
6.3	Kuntouttavana elementtinä.....	37
6.4	Osaamisen markkinoinnin välineenä	38
6.5	Ammatillisen työprosessin oppimisessa.....	38
7	ESIMERKKINÄ OPISKELIJAN AMMATTIT AidON NÄYTEKANSION KOKOAMISPROSESSI	39
8	POHDINTA.....	41
	LÄHTEET	44

Liite 1	Ammattitaidon näytekansion sisältö
Liite 2a	Kyselylomake projektiryhmä
Liite 2b	Kyselylomake ammattiopettajat

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö koostuu ammattitaidon näytekansion kehittämisestä mielenterveyskuntoutujille, jotka osallistuvat kuntouttavan koulutusmallin mukaiseen puistopuutarhurin ammattitutkintoon valmistavaan koulutukseen. Nimitän heitä opinnäytetyössäni mieluisaryhmäksi. Koulutusmallia kehitetään Mieluisa-hankkeen yhteydessä. Ammattitaidon näytekansion tavoitteena on tukea kuntoutujaopiskelijoita tutkintotilaisuuden suorittamisessa sekä ammatti-identiteetin kehittymisessä, oman osaamisensa markkinoinnissa ja ennen kaikkea omien taitojen havainnollistamisen välineenä. Opinnäytetyö sisältää valokuvia, jotka on otettu pääaineprojektin ohjauskerroilla, sekä syventävän harjoittelun aikana. Nämä liittyvät ohjeistuksiin ja harjoituksiin, miten ammattitaidon näytekansioon tulevat valokuvat olisi hyvä ottaa ja mitkä asiat ovat niissä tärkeitä.

Kuva 1 Puistopuutarhuriopiskelijan harjoituskuva, 2010, puutarhamessut.

Mieluisa on hanke, jossa luodaan kuntouttavan koulutuksen malli aikuisille. Kohderyhmänä ovat aikuiset mielenterveyskuntoutujat Pirkanmaan alueella. Hankkeella luodaan rakenteita ja käytänteitä, miten tavallisessa ammatillisessa oppilaitoksessa voidaan toteuttaa kuntoutujataustaisille aikuisille tutkintotavoitteista ammatillista koulutusta. Hankkeessa ei ole kysymys yksistään koulutuksen kehittämisestä, vaan siinä luodaan tukirakenteita, joiden avulla pyritään ehkäisemään syrjäytymistä ja edistetään kuntoutujien työllistymistä. Mieluisa-hankkeen tavoitteena on, että yhteisen tekemisen kautta löydetty hyvät käytännöt jäävät osaksi toteuttajaorganisaation ja yhteistyöorganisaatioiden toimintaa hankkeen päättymisen jälkeenkin.

Kuva 2 Puistopuutarhuriopiskelijoiden harjoituskuvia 2010, hiekkahalli, Pirko.

Mieluisaryhmän opiskelijoilla on tavoitteena suorittaa puistopuutarhurin ammattitutkinto. Tutkinto on näyttötutkinto, joka on ammattitaidon hankintatavasta riippumaton tutkinto. Ammattitutkinnossa osoitetaan alan ammattityöntekijältä edellytetty ammattitaito (Laki ammatillisesta aikuis-koulutuksesta 631/1998 12§). Osana näyttötutkintoa heille tarjotaan mahdollisuus tehdä ammattitaidon näytekansio, jolla voi osaamistaan osoittaa tutkintotilaisuuksissa. Ammattitaidon näytekansio tukee tutkinnon suorittajan mahdollisuutta hankkia ammattitaitoa ja osoittaa osaamistaan henkilökohtaistetuilla tavoilla (Henkilökohtaistaminen, opetushallituksen määräys 43/011/2006). Jotta he voivat tehdä ammattitaidon näytekansion, heille tulee antaa tietoa ja taitoja tehdä kyseinen työ. Opintoihini kuuluvan pääaineprojektini kaikki ohjauskerrat syksyn 2009 ja kevään 2010 aikana sekä kaikki käsiteltävät asiat liittyivät ammattitaidon näytekansion koostamisen ohjaamiseen. Näin se on ollut samalla myös aineiston keruuta tätä opinnäytetyötäni varten.

Kuva 3 Opiskelijoiden harjoituskuvia dokumentoinnista, puutarhamessut, 2010.

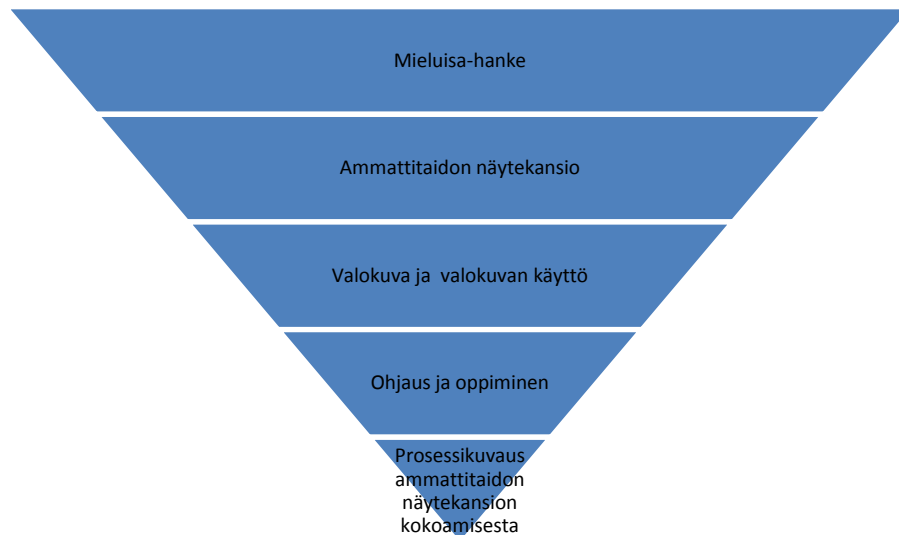
Valokuvan käyttö on hyvin perusteltua dokumentoitaessa omaa osaamista ja kuvatessa tehtyjä töitä. Yksi kuva sanoo enemmän kuin tuhat sanaa, on viisaus, jota kuulee usein sanottavan hyvän valokuvan äärellä. Omien töiden dokumentointi auttaa opiskelijoita sisäistämään, mitä he ovat kokeneet ja oppineet, rikastuttaen siten heidän tietoaan. Nämä kuvalliset dokumentit ja kirjoitetut ohjeet helpottavat sanallistettavissa olevan tiedon jakamista muille ihmisille (Isokorpi & Viitanen 2001, 229). Siten ammattitaidon näytekansio mahdollistaa muiden osallistumisen kansion tekijän kokemuksiin epäsuorasti.

Ohjaustyö Mieluisa-hankkeessa ja omassa opinnäytetyössäni määrittäyty terapeuttisesta näkökulmasta, vaikka ohjaus ei ole terapiaa, eikä tarkoita aina hoitavaa ja kuntouttavaa toimintaa. Terapeuttiset menetelmät tarjoavat

laajat mahdollisuudet lähestyä pedagogista ympäristöä. Sekä terapeuttisessa ohjauksessa että kasvatuksessa löytyy samoja piirteitä, jota voisi luonnehtia jo olemassa olevan esiin kutsumiseksi. Taustalla opinnäytetyössäni vaikuttaa humanistinen ihmiskäsitys, jonka näen ja koen yksilöstä itsestä lähtevänä voimana ja joka mahdollistaa uuden oppimisen itsestä ja muista sekä kehittymisen oppimisessaan. Mielestäni yhdessä elämisen edellytyksenä on ihmiskäsitys, joka myöntää jokaisen yksilön mittaamattoman arvon ja yhteiselämän oikeudet. Opinnäytetyöni kannalta oleelliseksi ihmiskäsityksessä nousee se, kuinka ymmärrämme erilaisuutta ja miten osaamme kohdata sitä. Oppimiskäsitys opinnäytetyössäni pohjautuu konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen, jossa korostetaan tekemällä oppimista.

Näin ollen opinnäytetyöni punainen lanka on ammattitaidon näytekansio ja siihen vaikuttavat asiat ja ne kulkevat vertikaalisesti kohti yhtä prosessikuvausta ammattitaidon näytekansion kokoamisesta. Seuraava kuvio 1 selvittää opinnäytetyöni kokonaisuutta ja etenemistä.

Kuvio 1 Opinnäytetyöprosessin eteneminen ja syveneminen asteittain.

Mielenterveyskuntoutujan ja muut keskeiset käsitteet opinnäytetyöni kannalta esittelen luvussa kaksi. Mieluisa-hanketta esittelen luvussa kolme. Mieluisa-hankkeen yhteydessä kehiteltyjä mielenterveyskuntoutujan tukemisen menetelmiä ammattiopinnoissa esittelen luvussa neljä. Ammattitaidon näytekansiota käsitellään useissa luvuissa; keskeisten käsitteiden osalta luvussa kaksi, kansion kehittämiseen vaikuttaneita asioita luvussa viisi ja kansion tekemisen prosessikuvausta luvussa seitsemän. Valokuvaa ja valokuvan käyttöä ammattitaidon näytekansiossa tarkastellaan luvussa kuusi. Luku kahdeksan esittelee pohdintaa ja arviointia opinnäytetyöstäni sekä opinnäytetyöprosessista.

2 KESKEISET KÄSITTEET

Avaan tässä luvussa ne käsitteet, jotka pidän keskeisinä ja tärkeinä omaa opinnäytetyötäni ajatellen. Ensimmäisenä asiana käsittelen mielenterveyden ja mitä tarkoitan mielenterveyskuntoutujalla, jotka ovat kehittämistehävän asiakasryhmä. Kehitän heille opinnäytetyössäni ammattitaidon näytekansion, jonka tavoite on tukea heitä ammatti-identiteetin kehittymisessä, oman osaamisensa markkinoinnissa ja omien taitojen havainnollistamisen välineenä. Keskeisenä ammattitaidon näytekansiossa on valokuvan käyttö monella eri tasolla ja merkityksellä. Opinnäytetyöni sijoittuu tutkimuksellisen kehittämistoiminnan alueelle. Tämän vuoksi selitän keskeisten käsitteiden yhteydessä myös, mitä tutkimuksellinen kehittämistoiminta on tämän opinnäytetyön kannalta. Kokonaisuutena opinnäytetyöni liittyy Mieluisa-hankkeeseen, jonka esittelen luvussa 3.

2.1 Mielenterveys ja mielenterveyskuntoutuja

Psykologi, teologi Kalervo Aromäki (2010) määritteli mielenterveyden pitämässään luentosarjassa, Muutos, Menetyt, Masennus ja Mahdollisuus 1.2.2010 Valkeakoskella, elämän tasapaino -kolmion avulla. Elämän tasapaino koostuu kolmiosta, jossa vallitsee suhteiden ja asioiden tasapaino. Henkilöllä on riittävä terveys, riittävä toimeentulo sekä luontevat sosiaaliset suhteet. Nämä ovat tasapainossa niin, että ihminen voi elää todellisuudessa ja pitää kiinni hetkestä. Hän on sinut itsensä kanssa ja kaikki elämän roolit, joita hänellä on, tulee huomioiduksi ja hoidetuksi tasapuolisesti. Hän osaa iloita hyvistä hetkistä ja on vapaa turhista huolista ja syyllisyydestä. Eli hänellä on riittävä tietotaito ja elämäntaito sekä hän hyväksyy itsensä ja myös omien mahdollisuuksiensa toteuttamisen. Persoonan yhdenmukaisuus on tärkeää mielenterveyden kannalta, jotta kaikki elämässä vie samaan suuntaan.

Saman oloisesti kirjoittavat Sirkku Aho ja Kaarina Laine (2002) itsetuntemukseen liittyen. Heidän mukaansa itsetuntemus kertoo paljon siitä, tiedostaako yksilö itsensä, tuntee hän itsensä ja arvostaako hän itseänsä. Itsetuntemuksen tärkein prosessi on itsensä arvostaminen eli miten ihminen kokee arvonsa ja merkityksensä. Itsetunnossa korostuu myös itsensä tuntemus. Ihmisellä on hyvä itsetunto, kun hän havaitsee olemassaolonsa, tuntee vahvuutensa ja heikkoutensa hyväksyen ne niin, että hänen käsityksensä itsestään on voittopuolisesti positiivinen, kuten Aromäkikin toi esille.

Borbanin (Aho & Laine 2002, 20–23.) kehittämässä mallissa turvallisuus merkitsee ihmisen hyvää oloa ja luottamusta toisiin ihmisiin muutostilanteissakin. Itsensä tiedostaminen kuvaa, kuinka hyvin ihminen tuntee yksilöllisyytensä, ominaisuutensa ja roolinsa. Itsensä tiedostava ihminen on ylpeä yksilöllisyydestään. Liittymisessä on kyse yhteenkuuluvuudesta, jossa on kyse samaistumisesta johonkin ryhmään tai yhteisöön sekä ryhmän tai yhteisön hyväksynnästä eli sosiaalisista taidoista. Tehtävä- ja tavoitetietoisuus merkitsee aloitteiden tekemistä, vastuun ottamista, ongelmanratkaisutaitoja ja realististen tavoitteiden asettamista. Pätevydentunteet ovat onnistumisen kokemuksia, jolloin ihminen pitää itseään arvostet-

tuna ja taitavana uskaltuen ottaa riskejä ja sietää niistä tulleita pettymyksiä. Tässä moniosaisessa mallissa itsetunto sisältää viisi ulottuvuutta, jotka yhdessä muodostavat itsetunnon, kuten kuvio 2 osoittaa.

Kuvio 2 Borbanin itsetuntomallia mukailtuna. (Aho & Laine 2002,23)

Itsetuntemuksen eri ulottuvuuksista on hyvä tietää, kun työskentelee mielenterveyskuntoutujien parissa. Näissä kaikissa merkityssisällöissä, tai joissakin niistä, tulee muutoksia ja ongelmia mielenterveyden järkkyyessä ja ne kaikki vaikuttavat mielenterveyteen, siitä kuntoutumiseen ja uusien asioiden oppimiseen. Oheisen kuvion 2 monipuolisuus ja ulottuvuudet selkeyttävät ajatusta.

Mielenterveysongelmilla tarkoitetaan Koskisuun(2004) määrittelyn mukaan laajaa ryhmää erilaisia oireyhtymiä, joissa sairaus vaikuttaa erityisesti tunne-elämään ja ajatteluun. Mielenterveyden ongelmia kuvaavat diagnosit pohjautuvat oireisiin: niiden luonteeseen, kestoon ja määrään. Tyypillisiä oireita ovat mielialahäiriöt, kuten masennus, ahdistuneisuus, pelot, jännittäminen ja mielialan jyrkät vaihtelut. Myös tunteiden muuttuminen, kuten liiallinen reagointi suhteellisen pieniinkin asioihin tai vastaavasti asiat eivät tunnu miltään tai kaikki tuntuu pahalta ja vaikealta on mahdollinen yksi oire. Oireita ja häiriöitä tulee usein myös keskittymisen ja muistin alueelle, sekä unihäiriöt, oudot tai pelottavat aistikokemukset sekä häiriöt ajattelussa ja arvostelukyvyyssä ovat mielenterveysongelmille yleisiä. Yhteistä näissä kaikissa on oireiden hallitsemattomuus.

Mielenterveysongelmista kuntoutuminen on yksilöllistä ja jokainen ihminen on oman elämänsä asiantuntuja. Mielenterveysongelma asettaa suuren haasteen tälle asiantuntemukselle, mutta kuitenkin jokaisella ihmisellä on mahdollisuus löytää oma tiensä kuntoutumiseen ja parempaan hyvinvointiin. Kuntoutuminen on kuntoutujan omaa elämän koskevan asiantuntijuuden uudelleenlöytämistä ja käyttämistä kuntoutumisen tukena. Kuntoutumisessa on ensisijaisesti kysymys oman vastuun, tahdon ja tavoitteiden löytämisestä ja vaalimisesta. (Koskisuus 2004, 20–56.)

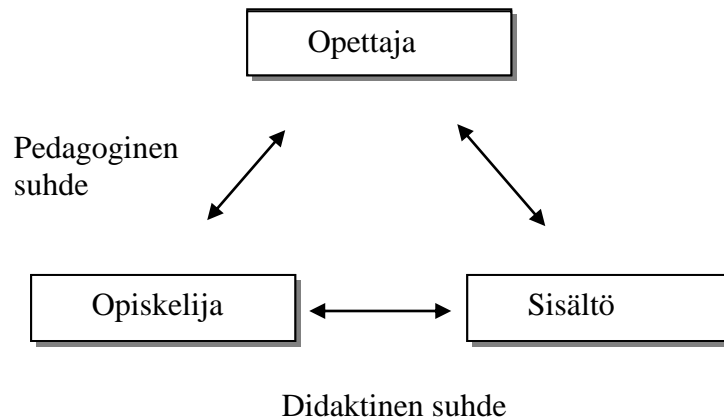
Toimintakyvyllä tarkoitetaan ihmisen kykyä toimia ja tehdä erilaisia asioita tavalla, joka on itselle tyydyttävä ja suhteellisessa sopuosoinnussa ympäristön ja sen odotusten kanssa. Tekemisen ja toimintakyvyn ajatellaan olevan oleellisia terveyden ja hyvinvoinnin osatekijöitä. Toimintakyvyllä on monta ulottuvuutta. Mielenterveysongelmista kuntoutumisessa on oleellisia toimintakykyyn liittyviä asioita itse koettu toimintakyky, toimintakyvyn vaikutus käsitykseen itsestä ja kyky tulla toimeen erilaisissa tavalliseen arkielämään liittyvissä tilanteissa. Kuntoutumisessa on kysymys myös siitä, että oppii näkemään omat mahdollisuudet ja toimintakykynsä realistisesti. Kuntoutuminen on uusien toimintatapojen opettelua. Kuntoutuminen ei tarkoita samaa asiaa kuin paraneminen. Kuntoutuminen tai toimipumina on yleensä myönteinen muutos omassa tilanteessa. (Koskisuu 2004, 20–56.)

2.2 Ohjaus ja oppiminen

Ohjauksen tehtävä on edistää keskustelun keinoin ohjattavan kykyä parantaa elämäänsä hänen haluamallaan tavalla. Suhteessa tietoon ohjauksessa korostetaan asioiden tulkinnanvaraisuutta ja useita toimintamahdollisuuksia. Ohjattavan rooli ohjauksessa on osallistua aktiivisesti esittämiensä ongelmien ratkaisemiseen ja hänen tavoitteensa sekä tulkintansa ovat lähtökohtana työskentelyssä. Tähän vaikuttaa se, että ohjattava on oman elämänsä asiantuntija. Ohjauksessa ohjaaja pyrkii vahvistamaan ohjattavan toimintakykyä ja välttää tarjoamasta valmiita ratkaisumalleja. Ohjauskeskustelu on monivaiheinen ja polveileva, joskus useitakin kertoja vaativa yhden ohjaustehtävän läpikäymiseksi. Keskusteluun vaikuttavat ohjattavan tekemät aloitteet sekä ohjaajan käyttämä lähestymistapa. Ohjaustyö mieluisa-hankkeessa ja omassa opinnäytetyössäni määrittyy terapeuttisesta näkökulmasta, vaikka ohjaus ei ole terapiaa. Ohjauksessa löytyy terapian ohella samoja piirteitä kuin kasvatuksessa, jota voisi luonnehtia jo olemassa olevan esiin kutsumiseksi. Onnismaa määrittelee ohjauksen olevan usein ajan, huomion ja kunnioituksen antamista. (Onnismaa 2007, 27–29.)

Mieluisaryhmän monet koulutustilanteet ja ohjaukset toteutetaan ryhmässä. Tällöin ohjaajan on tärkeä tietää ryhmälle ominaisista ilmiöistä. Osalle mielenterveyskuntoutujia ryhmätyö ja työskentely sekä opiskelu ryhmässä ovat vaikeaa. Ohjaajalla ja opettajalla on tärkeä rooli luoda ryhmään tasa-arvoinen ja kaikkia kuunteleva yhteishenki, onhan hän aikuisopiskelijoillekin malli oppijasta ja opettajan suhtautuminen oppimiseen toimii esimerkkinä. Kun tuntee ryhmien lainalaisuuksia ja hallitsee ryhmän ohjaimisen keinoja, jokaisen ryhmän toimintaa voi kehittää paremmin oppimista edistäväksi. Tässä suhteessa mielenterveyskuntoutujien ryhmä on haasteellinen kohderyhmä. Tasa-arvoisen ilmapiirin luomiseen kannattaa käyttää voimavaroja ja aikaa, sillä ryhmän jäsenten epätasa-arvo voi hidastaa vastavuoroista oppimisprosessia tai jopa kokonaan estää sen. (Repo-Kaarento 2007, 69,70, 106). Tämä tuli esille myös eräässä keskustelussa, kun erään oppilaan opiskelumotivaatiota vaikeutti ja laski nimenomaan ryhmä ja siinä olevat ryhmän jäsenet, kun taas toinen opiskelija huomasi hyötyvänsä vertaisryhmän tuesta paljon ja se kannusti opiskelemaan.

Opettaja toimii oppimisen ohjaajana ja oppimistapahtumaa voidaan katsoa ja jäsentää niin sanotun didaktisen kolmion avulla kuten seuraavassa kuviossa 3 esitetään.

Kuvio 3 Didaktinen kolmio lisäyksin. (Repo-Kaarento 2007, 28)

Opetus on opettajan, opiskeltavan sisällön ja opiskelijan välistä vuorovaikutusta. Sisällön ja opiskelijan suhdetta kutsutaan käsitteellä didaktinen suhde ja opettajan ja opiskelijan välistä suhdetta käsitteellä pedagoginen suhde. Opetuksessa opettajan tehtävä on pedagogisen suhteen avulla ohjata opiskelijan didaktista suhdetta ja opettaja tarkastelee omaa toimintaansa suhteessa siihen, miten se edistää opiskelijan oppimista. Oppimisessa opettajan on tärkeä ohjata opiskelijaa hänen omien tavoitteidensa pohjalta ja nivomaan yksilölliset tavoitteet kurssin yhteisiin tavoitteisiin. (Repo-Kaarento 2007, 28,29.)

2.3 Ammattitaidon näytekansio

Mieluisaryhmän opiskelijoilla on tavoitteena suorittaa puistopuutarhurin ammattitutkinto. Tutkinto on näyttötutkinto. Osana näyttötutkintoa heille tarjotaan mahdollisuus tehdä ammattitaidon näytekansio, jonka avulla he voivat täydentää toiminnallista tutkintosuoritusta ja esittää osaamistaan. Jotta he voivat tehdä ammattitaidon näytekansion, heille tulee antaa tietoa ja taitoja sen tekemiseen. Pääaineprojektini, jonka tein syksyn 2009 ja kevään 2010 aikana, kaikki ohjauskerrat ja käsiteltävät asiat liittyivät ammattitaidon näytekansion ohjaamiseen, joko suoraan tai välillisesti. Tämä opintojakso oli samalla myös aineiston keruuta opinnäytetyötäni varten.

Pohjana ammattitaidon näytekansion kehittämiseen ja siihen tuleville asioille ovat puistopuutarhurin ammattitutkinnossa vaadittava ammattitaito ja tutkinnon osien kokonaisuudet. Mieluisaryhmän puistopuutarhurin ammattitutkinto koostuu kolmesta tutkinnon osasta, jotka ovat yrittäjäyys, kasvilisuusalueiden rakentaminen ja viheralueiden ylläpito. Tavoite on, että Mieluisaryhmän opiskelijat suorittavat tutkintoon vaadittavat kolme osaa tai ainakin yhden tutkinnon osan näistä kolmesta.

Ammattitaidon näytekansion kehittämisen lähtökohtana oli kysely, joka suoritettiin ammattiopettajille ja Mieluisa-hankkeen projektihenkilöstölle. Kyselystä saadut vastaukset tukivat ja pohjustivat sitä, mitä kansioon ammattitaitovaatimusten osoittamiseksi kannattaa ottaa mukaan (Puistopuu-tarhurin ammattitutkinnon perusteet, OPH 2005). Käsittelen kyselyn ja siitä tehdyt johtopäätökset erillisessä luvussa myöhemmin, kuten myös ammattitaidon näytekansiota menetelmänä ja miten se eroaa esimerkiksi monissa kouluissa käytetystä portfoliosta ja portfoliokansiosta.

2.4 Valokuva ja valokuvan käyttö

Valokuvalla on monta roolia ja mahdollisuutta antaa elämyksiä, tietoa ja kokemusta sekä ilmaisullisesti että välineellisesti. Digitaalinen kamera on jo lähes jokaisen ulottuvilla antaen erilaisen mahdollisuuden hahmottaa ja tuoda näkemyksiä esiin kuvaten kuin filmiaikaan. Näet heti ottamasi kuvan ja voit muokata sitä. Näin valokuvan totuus on muuttunut ja se on aina ottajan näkemys, rajaus ja valinta kokonaisuudesta, jonka hän näkee ympärillään.

Martti Lintunen (2007, 52) määrittelee, että valokuva on aina mennyttä aikaa, joka säilöö ajan osia. Valokuvaaja pilkkoo aikaa valitsemiinsa mieltävaltaisiin pätkiin valokuvauksen kannalta luonnollisesti, mutta ihmisen aikatajun kannalta epäluonnollisesti. Lintunen kuvaa mielenkiintoisesti valokuvan elämistä ajassa, vertaamalla valokuvaa jokeen, johon ei voi astua tai katsoa kahta kertaa samalla lailla samaan kohtaan. Valokuva ei virtaa, mutta kaikki virtaa sen ympärillä eli valokuva pysyy muuttumattomana, mutta kaikki muuttuu kuvan ympärillä.

Lintunen (2007,52) listaa valokuvassa olevan läsnä vähintään seuraavat ajat:

- valokuva kuvan ottamisen historiallisena aikana
- valokuva kuvan ottamisen teknisenä aikana
- valokuva kuvan katsomisen historiallisena aikana
- valokuva kuvan katsomisen henkilökohtaiseen kokemuspiiriin liittyvänä aikana.

Nämä tulee esille myös myöhemmin kirjassa. Valokuva on aina uusi eilinen, mennyttä aikaa ja maailma alkaa sen ympäriltä. Valokuvassa on aina reunat, se saattaa vaikuttaa ilmeisen muuttumattomalta vaikka maailma ja me katsojat muutumme sen ympärillä. Valokuva tarvitsee aina katsojan, sillä ilman katsojaa se on vain paperinpala tai otos muistitikulla. Sillä ei ole koodia, se on kooditon merkki, sitä ei voi purkaa osiin kieleksi, kirjoitukseksi tai miksikään tunnetuksi merkkijärjestelmäksi ja koota uuteen kokoonpanoon. (Lintunen 2007, 58,59.)

Kuten ohjaustyö, myös valokuva ja valokuvan käyttö Mieluisa-hankkeessa ja omassa opinnäytetyössäni määrittänyt ja painottuu terapeutitiseen näkökulmaan, vaikka tässäkin se ei ole terapiaa. Valokuvauksen tekninen osaaminen ja visuaalinen kuvaluku ovat myös tärkeitä, kuten Ulla Halkola (2009, 17) sekä Hanna Hentinen (2009, 36,37) tuovat esille kirjassa Valo-

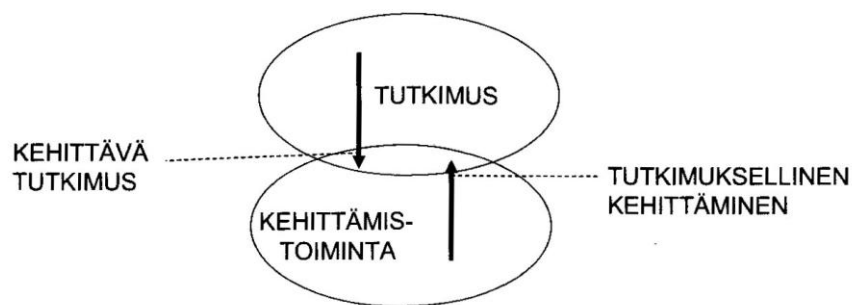
kuvan terapeuttinen voima. Visuaalista lukutaitoa tarvitsemme tulkitessa kuvia ja kuvallisia esityksiä sekä tuottaessamme niitä ja kommunikoidessa niiden avulla. Nykyaika kun tuottaa kuvaa niin paljon, että se muokkaa valokuvaa ja kuvallista viestintää sekä yleisellä että yksityisellä tasolla. Kuvallinen kommunikointi on tullut Internetin ja kännyköiden avulla sähköiseksi kommunikointitavaksi.

Anna Hokkanen(2010) näkee opinnäytetyössään valokuvan ja valokuvaamisen sosiaalisena, kulttuurisena ja moniaistisena välineenä ja erityisesti moniaistisuuden todistavan valokuvan vahvaa voimaa, jossa kokonaisvaltainen kokemus vahvistaa valokuvan välittämää henkilökohtaista viestiä. Hänen mukaansa valokuva ja valokuvaaminen ovat vahvoja toiminnallisia ja vallan välineitä. Tällöin ne vaativat käyttäjältään tai ohjaajalta kokemusta, tietoa ja taitoa. Myös asiakaslähtöisyys on huomioitava valokuvassa ja valokuvattaessa. Asiakaslähtöisyys on toteutettava, asetettujen tavoitteiden mukaisesti, oikeaan suuntaan rajaten ja kohdistuen. Jokaiselle valokuvan totuus on yksilöllinen ja sille on annettava oma arvonsa.

Valokuvan käyttö dokumentoimassa omaa osaamistaan ja tehtyjä töitä kuvaten on hyvin perusteltua. Yksi kuva sanoo enemmän kuin tuhat sanaa, on viisaus, jota kuulee usein sanottavan hyvän valokuvan äärellä. Omien töiden dokumentointi auttaa opiskelijoita sisäistämään, mitä he ovat kokeneet rikastuttaen siten heidän tietoaan. Nämä kuvalliset dokumentit ja kirjoitetut ohjeet helpottavat sanallistettavissa olevan tiedon jakamista muille ihmisille(Isokorpi & Viitanen 2001, 229). Siten ammattitaidon näytekansio ja siinä olevat kuvat mahdollistavat muiden osallistumisen kansion tekijän kokemuksiin epäsuorasti.

2.5 Tutkimuksellinen kehittämistoiminta

Tutkimuksellinen kehittämistoiminta on yleiskäsite, jolla kuvataan tutkimustoiminnan ja kehittämistoiminnan yhteyttä ja se kohdentuu näiden kahden väliseen risteyspaikkaan kuten kuvio 4 selventää.

Kuvio 4 Tutkimuksen ja kehittämistoiminnan risteyspaikka. (Toikko & Rantanen, 2009, 21)

Tutkimuksen ja kehitystoiminnan risteyspaikkaa voidaan lähestyä molemmista suunnista. Kehittävässä tutkimuksessa lähdetään tutkimuksellisista kysymyksistä kohti konkreettista kehitystoimintaa ja tietoa tuotetaan käytännön kehittämisprosessien yhteydessä, jolloin pääpaino on tutkimuk-

sella ja se suuntautuu kehittämiseen. Vastaavasti tutkimuksellinen kehittäminen pohjautuu käytännön ongelmiin ja kysymykset ohjaavat tiedontuotantoa. Tieto tuotetaan aidoissa käytännön toimintaympäristöissä tutkimusasetelmien ja -menetelmien toimiessa apuna. Tällöin ei sovelleta tutkimustietoa vaan tutkimus on avustavassa roolissa. Toimintaympäristössä syntyvä tieto nousee aidoista käytännön toiminnasta ja tarpeista ratkaista käytännön ongelmia, jolloin käytäntö on uuden tiedontuotannon paikka ja ympäristö. (Toikko ym. 2009,21-23.)

2.5.1 Tutkimus

Tutkimuksen teko on Tutki ja kirjoita -kirjan (Hirsjärvi, Remes & Sajaavaara 2009, 3, 19–20.) mukaan kiehtovaa ja kiinnostavaa mutta samalla monin tavoin ongelmallista. Tekemällä tutkimusta ihminen voi harjaantua tieteelliseen ajattelutapaan. Tutkimalla saadaan uutta tietoa, joka auttaa paremmin ymmärtämään ratkaistavien asioiden ja ongelmien luonnetta ja löytämään keinoja selvittää ongelmista. Tämä on soveltavan tutkimuksen lähtökohta ja siinä pyritään johonkin käytännön tavoitteeseen. Ammattitaidon näytekansio menetelmänä on yksi keino, jolla pyritään ratkaista opiskeluun liittyviä ongelmia.

Perustutkimuksessa pyritään etsimään uutta tieteellistä tietoa tiedon itsensä vuoksi ja tätä tietovarantoa kartutetaan jatkuvasti uuden tutkimuksen avulla. Näin saatu tieto täsmentää ongelmiin liittyviä kysymyksiä ja suuntaa huomiota olennaisiin seikkoihin, siihen mistä on kyse. Samoin se auttaa meitä vapautumaan perinteisistä ajattelutottumuksista ja sidonnaisuuksista sekä antaa ajattelulle aineksia rikastuttaen ja monipuolisten arkitiedon luomaa kuvaa asioista ja tilanteista sekä antaen uusia ideoita oman työn kehittämiseen.

Tutkimuksen avulla saatu tieteellinen tieto auttaa myös luomaan uusia käsitteitä, joiden kautta syntyy uusia näkökulmia sekä herättää kiinnostusta uusiin alueisiin. Näiltä osin omaa opinnäytetyötäni voisi kutsua tieteelliseksi tutkimukseksikin. Tieteellisen tutkimuksen tieteellistä tietoa on etsittävä ja esitettävä tutkijan omaa henkilökohtaista uraa tai tieteellistä arvovaltaa huomioimatta (Hirsjärvi ym. 2009, 21). Opinnäytetyöni pohjaa kuitenkin monessa suhteessa aikaisempaan osaamiseeni ja ammattitaitoni esiin tuomiin huomioihin sekä oman hiljaisen tiedon esiin tuomiseen.

2.5.2 Kehittäminen toimintana

Kehittäminen sisältää asioiden toteamisen lisäksi myös niiden ohjaavaa arviointia ja parannusehdotuksia. Tämä etenee prosessimaisesti alkaen lähtötilanteen määrittelystä. Siinä määritellään, mikä kehittämisen kohde on ja mitä siinä kehitetään, mikä on koko jutun idea ja miksi kehitetään. Nämä tavoitteet voivat olla joko ulkoapäin määritellyt tai toimijoiden itsensä määrittelemät kehittämiskohteiden tavoitteet. Tämän jälkeen asioihin perehdytään aineiston kautta. Kehittämisessä tarvitsee olla perustelut sille, mitä kehitetään, miksi ja miten. Tämän jälkeen hankitaan ja kerätään uutta tietoa aiheesta, jota hyödynnetään ja käytetään tutkimuksessa. Tästä pro-

sessista tehdään raportti, jossa tulokset ja kehittämiskohteiden tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan. Niistä tehdään tulkinnat ja johtopäätökset, joiden pohjalta syntyy uusi tieto, käsitys, toiminta tai malli. (Rantamaa, 2010.) Tämän mukainen kehittäminen on minun opinnäytetyöni, kokonaisena prosessina.

2.5.3 Toimintatutkimus

Toimintatutkimuksessa tutkija on mukana myös käytännön toimijana, jolloin hän vaikuttaa läsnäolollaan ja tekemillään toimilla tietoisesti tutkimukseen ja sen tuloksiin. Tutkijan otteella hän pyrkii käyttämään uutta tietoa tuottavaan ja hyödyntävään käytännön kehittämiseen tutkimuksen kohteena olevassa asiassa.

Toimintatutkimusta kuvataan spiraalimaisesti eteneväksi kehittämiseksi, jossa suunnittelun, toiminnan, havainnoinnin ja reflektoinnin kehä toistuu sykleittäin ja seuraten toisiaan. Näiden tutkimusvaiheiden välillä tutkija liikkuu useita kertoja, eivätkä ne etene suoraviivaisesti suunnitteluvaiheesta reflektointivaiheeseen, vaan suunnitteluun palataan aina ongelmien esille tullessa.

Yksittäisen toimintatutkimuksen toteuttaminen on sidottu siihen paikkaan ja olosuhteisiin, jossa tutkimus tehdään ja kohteena olevat käytännöt pyritään ratkaisemaan niistä lähtökohdista. Toimintatutkimuksella pyritään parantamaan omia toimintatapoja kehittämällä järkevempiä ja tehokkaampia menetelmiä sekä välineitä toteuttaa, tutkia ja kehittää käytännön toimintaa.

Toimintatutkimuksella on useita suuntauksia, mutta yhteisiä piirteitä kaikille niille on seuraavat:

- tutkimus on kasvattava/ kehittävä prosessi
- tutkimus tarkastelee/ pitää yksilöitä sosiaalisen ryhmien jäsenenä
- tutkimus on ongelmakeskeinen, asiasidonnainen ja tulevaisuus-orientoitunut
- se sisältää muutospyrkimyksen ja pyrkii osallistumaan kehittämiseen, joka muodostaa syklisen prosessin, jossa tutkimus, toiminta ja arviointi kietoutuvat toisiinsa
- tutkimus perustuu tutkimussuhteeseen, jonka osapuolet osallistuvat muutokseen pyrkivään prosessiin. (Saari 2007, 121–129.)

Omassa opinnäytetyössäni on viitteitä toimintatutkimuksesta, mutta kaikkia sen kriteereitä se ei täytä. Yksittäiseen paikkaan ja aikaan opinnäytetyöni on kyllä sidottu ja siinä kohteena olevat käytännöt pyritään ratkaisemaan niistä lähtökohdista, joita Mieluisa-hankkeessa on.

Opinnäytetyöni pyrkii parantamaan ohjaajan omia sekä mielenterveyskuntoutujan toimintatapoja kehittämällä järkevempiä ja vaihtoehtoisia menetelmiä sekä välineitä toteuttaa, tutkia ja kehittää käytännön opiskelua ja toimintaa valokuvan avulla sekä osaamisen markkinointia kohderyhmässä. Toimintatutkimuksen piirteitä työssäni on myös se, että opinnäytetyöni on

kasvattava ja kehittävä prosessi. Se tarkastelee sekä pitää yksilöitä sosiaalisen ryhmien jäsenenä, on ongelmakeskeinen, asiasidonnainen ja tulevaisuusorientoitunut. Opinnäytetyöni sivuaa toimintatutkimusta myös sisällön avulla, sillä se sisältää muutospyrkimyksen ja pyrkii osallistumaan kehittämiseen, mutta opinnäytetyöni ei perustu tutkimussuhteeseen, jonka osapuolet osallistuvat muutokseen pyrkivään prosessiin.

3 MIELUISA-HANKE

3.1 Tavoitteet

Kuva 4 Mieluisahankkeen aikana otettuja valokuvia 2009 – 2010.

Mieluisa-hankkeessa kehitetään kuntouttavan koulutuksen malli aikuisille opiskelijoille. Kohderyhmänä ovat aikuiset mielenterveyskuntoutujat Pirkanmaan alueelta. Hankkeella luodaan rakenteita ja käytänteitä, miten tavallisessa ammatillisessa oppilaitoksessa voidaan toteuttaa kuntoutujataustaisille aikuisille tutkintotavoitteista koulutusta.

Koko hankkeen toimintaidea ja tavoite on mielenterveyskuntoutujien syrjäytymisen ehkäisy ja heidän työllistymisensä edistäminen. Hankkeen myötä heille halutaan luoda uudenlaisia kanavia työelämään paluulle. Tavoite on yksilön kannalta elämän laadun parantaminen ja yhteiskuntaan integroituminen. Yhteiskunnallisesti on tärkeä saada tulevaisuuden työvoimarakenteessa kaikki työ- ja osatyökykyiset takaisin työelämään. (M Arvonen, haastattelu 15.12.2009.)

Mieluisa-hankkeessa tehdään prosessikuvaukset millaisin kuntouttavien toimenpitein ja ohjausprosessein tuetaan näyttötutkinnon suorittamista. Mieluisa-hankkeella halutaan kouluttaa opiskelija ammattiin kuntouttavien menetelmien tuella. Yhteistyössä työelämän kanssa pyritään muokkaamaan asenteita, joka johtaisi erilaisuuden ja myös suvaitsevaisuuden lisääntymiseen työelämässä ja joustavan esim. osa-aikatyön muotoja kehittämiseen työelämässä. Hankkeen lähtökohtatilanne on työelämän tarve saada koulutettua työvoimaa Pirkanmaan alueella toimiviin viheralan tehtäviin. (M Arvonen, haastattelu 15.12.2009.)

Pirkanmaan aikuisopiston Internet-sivut (Aikuisopisto Mieluisa 2010) esittelevät Mieluisa-hanketta. Ne tuovat esille, että Mieluisa-hankkeessa luodaan aikuisille kuntouttavan ammatillisen koulutuksen malli, jossa ammatillinen tutkintotavoitteinen koulutus, hoito/kuntoutuminen, viherympäristöjen käyttö ja terapeutitiset vaikutukset sekä kuntoutujien työllistymisen edistäminen nivELYtyvät toisiinsa. Verkostoyhteistyössä luodaan kuntouttavan koulutuksen rakenteet ja toimet aikuisten ammatillisen koulutuksen yhteyteen ja se perustuu valtakunnallisiin ammattitaitovaatimuksiin. Tavoitteena on tutkintotilaisuuksissa näytöin osoitettu ja vertailukelpoinen ammatillinen osaaminen ja pätevyys. Samalla luodaan monipuoliset työelämäyhteydet ja mahdollisuudet ammatilliseen oppimiseen aidoissa työtehtävissä ja työyhteisöissä. Mieluisa-hankkeessa:

- Toimitaan oppivana verkostona, luodaan tuki- ja koulutustoimintaa työyhteisöille ja opiskelijoille.
- Rakennetaan työelämään siirtymistä tukevia verkostoja.
- Hankitaan kokemuksia, tietoa ja menetelmiä viherympäristöjen hyödyntämiseen oppimisessa, opettamisessa sekä hyvinvoinnin ja kuntoutumisen edistämisessä.
- Rakennetaan monisektoraalisessa yhteistyössä toimimalla uudenlaisia yhteistyömuotoja ammatillisen koulutuksen, kuntien ympäristö- ja perusturvapalvelujen, erikoissairaanhoidon, kolmannen sektorin sekä hoito- ja viheralan yritysten toimijoiden välillä.

Mieluisa-hankkeen päätoteuttajana on Pirkanmaan koulutuskonsernikuntayhtymän Pirkanmaan aikuisopisto. Pirkanmaan aikuisopistossa puisto-putarhurin ammattitutkintoa voi suorittaa järjestämisluvan mukaisena ammatillisena lisäkoulutuksena, oppisopimuskoulutuksena ja työvoimapolitiittisena sekä Mieluisa-hankkeen myötä myös kuntouttavana koulutuksena. Pitkäniemi-hanke, joka käynnistettiin vuonna 2007, mahdollistaa myös mieluisaryhmäläisille laaja-alaisen ja toimivan työelämäverkoston. Työelämäyhteistyökumppaneihin kuuluu Pirkanmaan alueen ammatilaisia, viherrakentajia, -hoitajia ja toimijoita järjestöistä, yrityksistä, seurakunnista ja kunnista. Yhdessä alan työpaikkojen ja yritysten kanssa Pirkanmaan aikuisopisto on mukana suunnittelemassa osaavan työvoiman rekrytointia ja työelämälähtöisen koulutus- ja tutkinnon suorittamisen toteuttamista alueellisiin ja valtakunnallisiin tarpeisiin. Myös oppilaitosyhteistyötä on kehitetty eri puolille suomea luonnonvara-alan opettajien kanssa (Näyttötutkinnon järjestämisuunnitelma, Pirkanmaan aikuisopisto 2008).

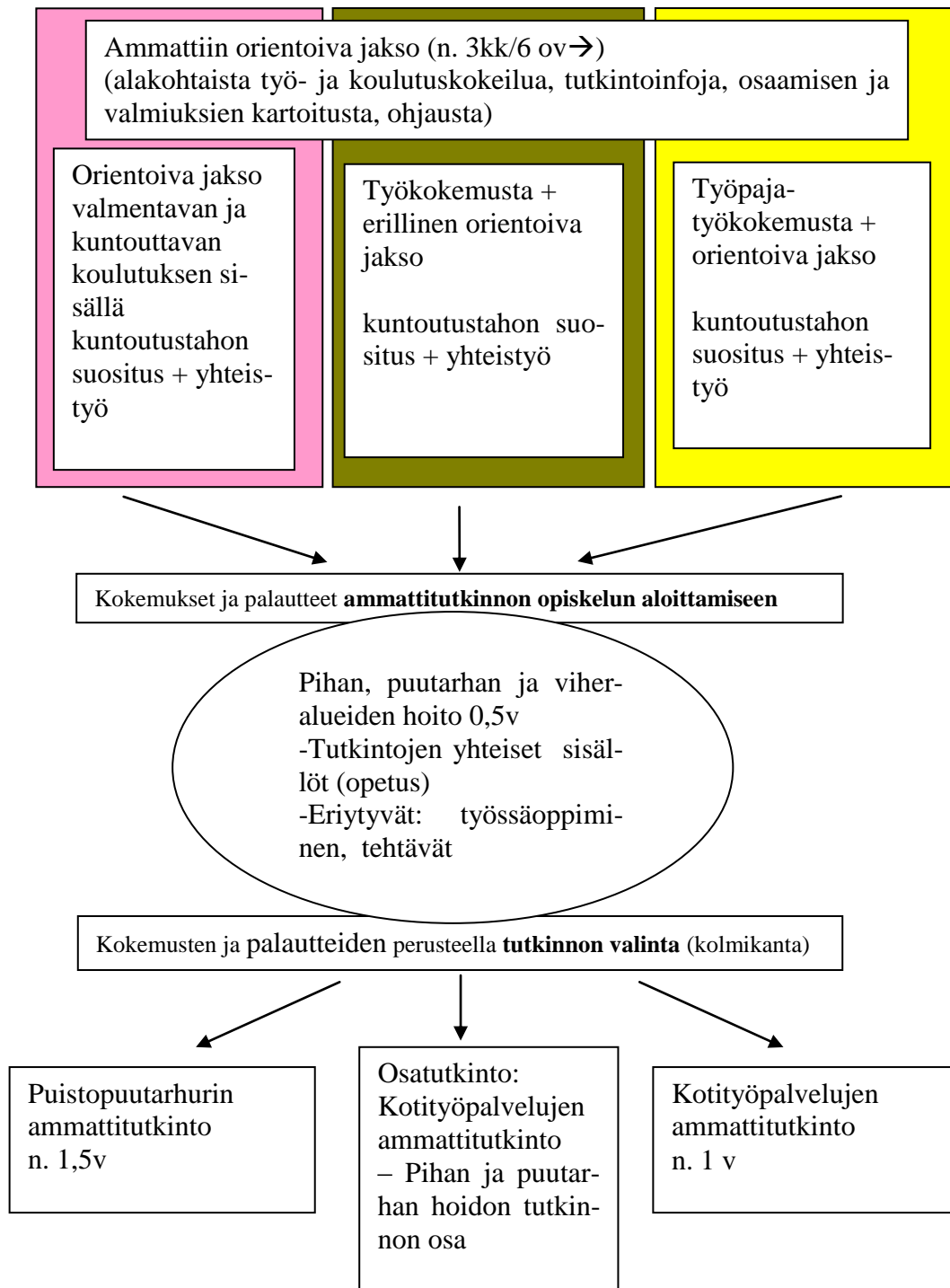

Kuva 5 Mieluisalogo.

3.2 Kuntouttavan koulutuksen malli

Kuntouttavan koulutuksen malli, jota Mieluisa-hankkeessa on suunniteltu ja kehitetty, on omanerillisen kappaleensa ansainnut. Mieluisa-hankkeen tavoite on ollut luoda puistopuutarhurin ammattitutkintoon kuntouttavan koulutuksen malli ja toimintakäytänteet, joissa huomioidaan kokonaisvaltaisesti kuntoutujan terveyden, oppimisen ja työllistymisen ulottuvuudet. Siinä kehitettävänä oleva kuntouttava koulutusmalli rakentuu vahvasti työelämään sidoksissa olevan näyttötutkinnon suorittamiseen, ja työelämäyhteydet ovat koko opiskelun ajan keskeisessä asemassa ammattitaidon hankkimisen sekä työllistymisen tavoitteiden saavuttamiseksi. Toteutusmuotoja siinä ovat olleet työelämän mentorit, yksilölliset työssäoppimisjaksot aidoissa työympäristöissä, erilaiset ryhmänä toteutettavat työmaakohteet oppilaitoksen ulkopuolella sekä alan verkostoihin tutustuminen esim. messuille ja koulutuspäiville osallistuminen. (Mieluisa-hankkeen väliraportti 2010.)

Koulutusmallin kokemuksen perusteella puistopuutarhurin ammattitutkintoon osoittautunut melko vaativaksi tutkinnoksi kuntoutujien kohderyhmälle, sillä fyysisesti raskas työ, sesonkiluonteisuuden kova työtahti ja monipuolinen osaaminen vaativat niin henkisiä kuin fyysisiä valmiuksia. Tämän vuoksi kuntouttavan koulutuksen malliin on tullut mahdollisuutena myös kotityöpalvelujen ammattitutkinto, joka sisältää pihan ja puutarhanhoidon tutkinnon osan. Puistopuutarhurin ammattitutkintoon kehitettyä mallia on päätetty soveltaa ensimmäisenä uutena alana tähän tutkintoon. Kahden tutkinnon kuntouttavan koulutuksen malli on esitelty Mieluisa-hankkeen ohjausryhmälle 4.6. 2010 ja päätetty kirjata projektisuunnitelman muutokseen vuoden 2010 lopussa. (Mieluisa-hankkeen väliraportti 2010.) Mieluisamallista on projektipäällikkö tehnyt kuvion, joka näkyy seuraavalla sivulla kuviona 5. Tässä uudistetussa mallissa yhteisen, pihan ja puutarhanhoidon tutkinnon jälkeen kuntoutujaopiskelija voisi halutessaan valita kokemuksen ja palautteen perusteella itsellensä paremmin soveltuvan ammattitutkinnon: joko puistopuutarhurin 1,5 vuotta kestävä ammattitutkinnon tai vuoden kestävä kotityöpalvelujen ammattitutkinnon.

Kuvio 5 Kuntouttavan koulutuksen malli uuden sovelluksen mukaan. (Arvonen 2010)

4 MIELUISA- HANKKEESSAKEHITELTYJÄTUKEMISENMENETELMIÄ

Tässä luvussa esittelen tarkemmin niitä keinoja ja tapoja, joita on kehitetty tukemaan kuntoutujaopiskelijoita ammattitutkinnon suorittamisessa Mieluisa-hankeessa. Itse olen kehittänyt ammattitaidon näyttekansion kokonaisuuden ohjeistuksineen sekä ollut vetämässä ensimmäistä työpajaopiskelukokonaisuutta yrittäjyyden tutkinnon osassa. Myös kuvataulu luokkaan on projektipäällikön idean pohjalta minun toteuttamani syventävän harjoitteluni aikana. Näin olen saanut olla mukana kehittämässä erilaisia menetelmiä mielenterveyskuntoutujien opiskeluntukemiseen. Se on ollut mieluisa mutta myös haastava tehtävä.

4.1 Kuntouttavan koulutuksen ohjaukseen vaikuttavia asioita

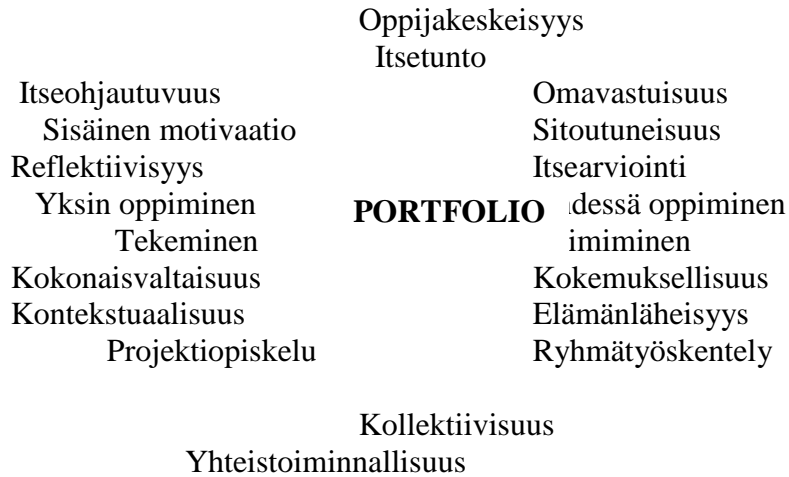
Hoito- ja kuntoutustahojen mukana olo on osoittautunut henkilökohtaisten opiskelun- ja ohjauksen suunnitelmien laatimisessa ja päivittäisessä erittäin tärkeäksi ja heidän kanssaan tehty yhteistyö on sisällytetty osaksi kuntouttavan koulutuksen ja ohjauksen mallia. Lisäohjauksen ja tuen tarpeet on otettu huomioon niin oppimiseen liittyvissä kuin myös elämänhallintaan, terveyteen sekä etuuksiin ja palveluihin liittyvissä asioissa. Mieluisan kuntoutujaryhmässä korostuu ohjauksen ja tuen saatavuus, opiskelujen henkilökohtaistaminen ja joustavuus. Kuntouttavassa ammatillisessa koulutuksessa on huomattu yhden tai työparina toimivan ohjaavan opettajan malli toimivaksi, koska opiskeluun kytkeytyy myös kuntoutumiseen liittyviä asioita.

Erityisopetuksen osaamisen yhdistyminen ammatilliseen opetukseen on tavoiteltava asia. Siksi koulutusta onkin toteutettu mahdollisimman paljon normaalin ammatillisen aikuiskoulutuksen opetuksen mukaisena, mutta ryhmän erityistarpeet huomioon ottaen. Kuntoutujaryhmän erityistarpeiden mukaan opetusta on kehitetty mm. toiminnallisen opiskelun lisäämisellä ja toiminnallisten menetelmien kehittämisellä mm. valokuvan käytön hyödyntämisellä oppimisessa ja osaamisen tunnistamisessa. (Mieluisa-hankkeen väliraportti 2010.)

4.2 Ammattitaidon näyttekansio menetelmänä

Käsittelen tässä kohtaa ammattitaidon näyttekansiota menetelmänä ja sitä, miten se eroaa esimerkiksi monissa kouluissa käytetystä portfolioista ja portfoliokansioista. Ammattitaidon näyttekansion käyttäminen osana tutkintotilaisuuden materiaalia luo sille selviä määriteltävissä olevia pohjia ja sisältöjä. Pirkanmaan aikuisopistossa ei ole ollut selvää ja yhtenäistä ohjeistusta eikä tapaa, jolla opiskelijoiden aikaisemman osaamisen ja sen tunnistamisen voisi tuoda esille toiminnalliseen työskentelyyn pohjaten. Ammattitaidon näyttekansio-malli on yksi vaihtoehto kehittää aikuisille uusia oppimisen menetelmiä, jossa opiskelija jo sen tehdessään osoittaa tutkinnon ammattitaitovaatimukseen kirjattuja elementtejä, esimerkiksi tietotekniikan hallinnan tai omaa oppimisen prosessia.

Anneli Niikko (2001) on käsitellyt kirjassaan portfolion ja portfoliotyökentelyn rakennetta ja mitä sillä tarkoitetaan, sen merkityksiä ja sisältöjä. Kirjassa tuodaan esille portfoliotoiminnan taustalta löytyviä teoreettisia käsitteitä kuvion avulla (kuvio 6). Ammattitaidon näytekansion ympärille hahmottuu myös samoja käsitteitä kuin portfoliotoiminnan taustalle.

Kuvio 6 Portfoliotoiminnan taustalta hahmoteltavia teoreettisia käsitteitä. (Niikko 2001, 23)

Niikon (2001, 50–66.) mukaan portfoliot voidaan jakaa neljään muotoon, joilla kaikilla on hyviä puolia, puutteita, mahdollisuuksia sekä rajoituksia. Perusportfoliolla tarkoitetaan oman osaamisen ja oppimisen persoonallista dokumentointi- ja tukijärjestelmää sekä oppimisprosessia myötäilevää työkansiota. Sille ei ole asetettu muotoja ja siten se helposti on muodoltaan säätämätön materiaalivarasto, jolla pyritään ensisijaisesti aineiston keruuseen. Siihen kootaan kaikki toimintaa koskeva dokumenttiaineisto esimerkiksi luonnokset, valokuvat, muistiinpanot ym. Tämä perusportfolio luo pohjan muille kolmelle portfoliolle, sillä muita portfolioita on vaikea toteuttaa, ellei ensiksi tee perusportfoliota. Näin ollen ammattitaidon näytekansion pohjana toimii pitkälti tavallisen perusportfolion muoto muunnoksineen ja lisäyksineen.

Ammattitaidon näytekansiossa on myös hyvin paljon viitteitä näyteportfoliosta, jolla tavoitellaan ulkoista päämäärää, tässä tapauksessa tutkintosuoritusta ja sen läpimenoa. Näyteportfolio tarjoaa yksilöllisen näkökulman omasta tekemisestä ja lahjakkuuksista. Se on tekijänsä parhaista ja valituista töistä koostettu kokoelma, jolla voidaan hakea työtä ja se on tukena työhaastattelussa. Tällaisesta näytekansiosta on tulossa merkittävä väline ammattiuran suunnittelussa ja kehittämisessä, ja tämä osuus onkin ammattitaidon näytekansion osalta otettu huomioon juuri näyteportfolion antamana huomiona. Näyteportfolio on virallinen asiakirja, jota ulkopuoliset eivät saa muuttaa. Tekijällä on aina kaikkiin portfolioihinsa tekijänoikeus. Siinä hän sitoutuu esittämiinsä tietoihin ja samalla myös antaa kuvan itsestään, omasta menneisyydestään ja tämän hetken tilanteestaan, joten portfolion pitää olla uskottava. Sen sisältöön kuuluvat yhteenvetoja, suosituskirjeitä, aikaisempia arviointeja, ansioluetteloita. Näiden lisäksi se voi sisältää omasta persoonasta ja erityisosaamisestaan kertovaa materiaalia, it-

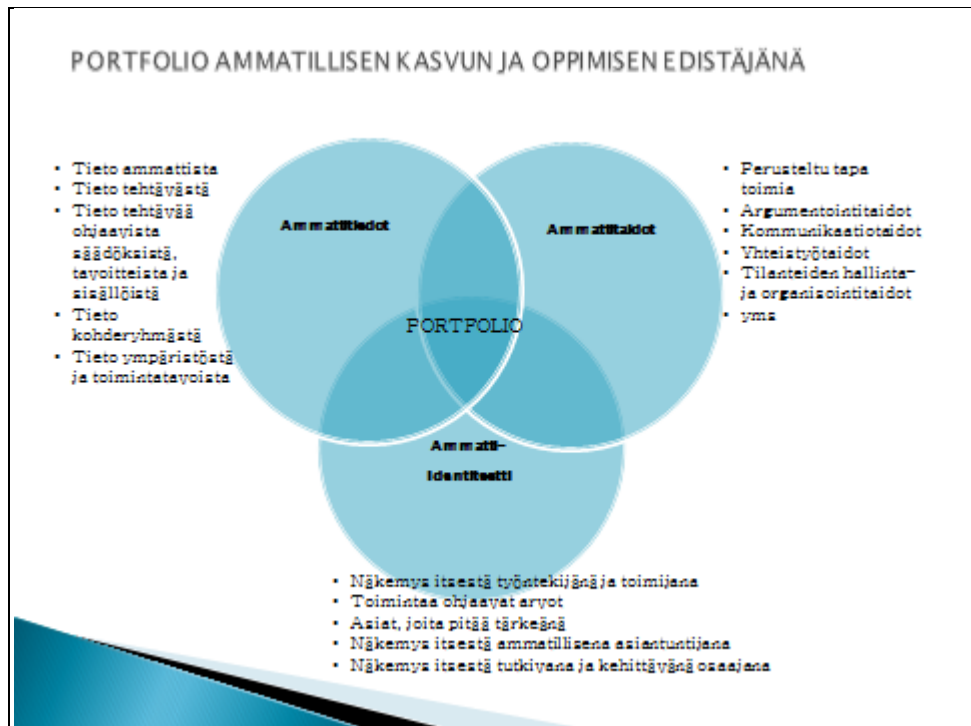
searviointia esimerkiksi opiskelujen suhteen, muiden kommentteja ja arviointeja suorituksista ym. (Niikko 2001, 50–66.)

Arviointiportfoliossa korostuu selvästi tulos ja aikaansaannos eli se on muodollisen pätevyyden osoittamiseen suunnattu selkeä kokonaisuus. Se on ulkoapäin säädetty, joka keskittyy työn tulokseen, itsearviointiin ja ulkoiseen arviointiin. Tähän voidaan soveltaa välineellisen ja menetelmällisen portfolion määritelmää. Arviointiportfolio on sopiva, kun tavoitteena on hankkia laajempi näkemys tekijän suorituksista ja tekijästä itsestä kuin pelkillä testeillä voidaan saada esiin. Arviointiportfolio nostaa ja sen pää-tarkoitus on osoittaa tekijänsä muodollisten arviointikriteerien mukaista suorituskkyä. Tavallaan se osoittaa, mitä tekijä on oppinut. Arviointiportfoliot tehdään tietyn mallin mukaan. (Niikko2001, 50–66.) Ammattitaidon näytekansiossa on tämä osittain otettu huomioon. Ammattitaidon näytekansioon annetaan ohjeistus, mutta sitä ei ole määritelty, miten ja millä lailla asiat tuo esille siinä. Tässä ammattitaidon näytekansio poikkeaa arviointiportfoliosta. Arviointiportfolio on selkeästi strukturoitu ja sen sisältö on ulkoapäin valvottua. Tämä on ammattitaidon näytekansiossa arviointiportfoliosta otettua. Niikon osoittamat tutkimukset arviointiportfolion käytöstä ja kokeiluista ovat osoittaneet, että ennen kuin portfolioperusteiset arvioinnit ovat mahdollisia, pitää kehittää työskentelyprosessia tukevia toimintamuotoja. Näitä on mieluisa-hankkeessa kehitelty.

Prosessiportfolio on neljäs Niikon osoittama malli, jolla pyritään kasvun ja oppimisen tarkasteluun. Se tehdään itseä varten ja on jatkuva prosessi ja siinä on oleellista jatkuva, tietoinen ja laaja-alainen itsearviointi työskentelyn edetessä ja päätyttyä. Prosessiportfolio on kansio, johon on valittu tekijän kasvun ja oppimisen prosessia käsittelevää aineistoa ja siinä näkyy myös työskentelyprosessi. Sen tavoitteena voidaan pitää esimerkiksi ammatillisen ja persoonallisen kehityksen, kasvun ja oppimisen tukemista ja edistämistä. Se tarkoittaa sellaista dynaamista prosessia, jossa itsensä tarkastelun ja pohdinnan kautta tapahtuu kehittymistä tietämisessä, taitamisessa ja siinä yhdistyvät perusteltu ja tiedostettu tapa toimia ja työskennellä.(Niikko 2001, 50–66.)

Kävin portfoliomallit läpi Mieluisaryhmän opiskelijoiden kanssa. Esitin seuraavalla sivulla olevan prosessiportfoliota kuvaavan kuvion 7, jossa esitetään portfolio ammatillisen kasvun ja oppimisen edistäjänä pääaine-projektini yhteydessä olleilla ohjausharjoitteluni tunneilla.

Kuvio 7 Portfolio ammatillisen kasvun ja oppimisen edistäjänä. (Niikko2001.)

Ammattitaidon näytekansiossa on viitteitä kaikista portfoliomalleista ja sen avulla on tarkoitus oppia ja opetella arvostamaan ja osoittamaan omaa osaamistaan, omia kokemuksia, taitoja ja tietoja sekä edistymistä ja yrittämistä. Se toimii tekijälleen oppimaan oppimisen ja itsetunnon kehittämisen sekä itseohjautuvuuden vahvistamisen välineenä, joka kuvaa opiskelijan opiskelutoimintaa ja oppimisprosesseja. Valokuva on tässä yhtenä keskeisenä menetelmänä. Jos lyhyesti yrittää tiivistää ammattitaidon näytekansion eroa portfolioon, se on ammattitaidon näytekansiossa sisällön ja prosessin alueilla. Ammattitaidon näytekansion ja näyteportfolion erona on sisältö, sillä siihen ei kerätä vain parhaita ja merkityksellisiä töitä, vaan ammattitaitovaatimusten pohjalta ja niitä osoittavat työt. Kasvu- ja prosessiportfoliosta siinä on malli oman ammatillisen kasvun ja oppimisen edistäjänä.

4.3 Työpajaohjaus

Työpajaohjaus kehiteltiin syksyllä 2009 puistopuutarhurin ammattitutkintoon liittyvän yrittäjyyden tutkinnon osanyhteyteen, koska sen opiskelun aikana ryhmäläisillä oli runsaasti poissaoloja ja sisällön oppimisvaikeuksia. Työpajat olivat viikoittaisia teemallisia kertauspäiviä, joiden tavoitteena oli valmistaa opiskelijoita tutkintotilaisuuksiin. Niissä kehitettiin menetelmiä pienryhmäopetukseen ja yksilölliseen henkilökohtaiseen ohjaukseen. Tein yhdelle työpajaohjaukseen osallistuneelle opiskelijalle teemahaastattelun. Hänen odotuksensa työpajalle olivat selkeyttä, mitä tässä kohdassa tehtävää oikein kysytään ja apua laskuihin. Tavoitteeksi hän ilmoitti, että saa näyttötutkintoaineistoa eli liiketoimintasuunnitelmaa tehtyä eteenpäin ja sisäistää yritystoiminnan opetuksia. Työpajaopetus oli hänen mukaansa todella hyväksi, koska siellä avattiin tekstiä ja tehtävien sisältöä

ja sai asiantuntevaa apua, mitä mikäkin asia tarkoittaa käytännössä. Hänen mielestään ajankohta oli hyvä, tilat ja työvälineet ok, vaikka koneet olivatkin hieman hitaita. Materiaaliin hän oli tyytyväinen, koska ohjaajalla oli materiaalia, josta sai vastauksia. Opiskelijan mielestä hänen saamansa hyöty työpajaopetuksesta oli, että oppi asiaa, oppi hakemaan tietoa, pääsi eteenpäin tehtävissä. Mielipidettä pitämistäni kerroista kysyttäessä hän muisti ensimmäisen kerran osalta havainnollistamisen olleen hyväksi. Toisella kerralla hän omasta mielestään alkoi sisäistää asioita ja kahden viimeisen kerran anti opiskelijalle oli hänen mukaansa hyvä yksilöohjaus, mistä hän kiitti isosti.

Itse ohjaajana koin tilanteen vieressä istumiseksi ja hiljaiseksi mukana oloksi, vähän kuin vierihoidoksi, jossa ohjaan ja annan tietoni käytettäväksi, mutta en niin, että opiskelija olisi saanut suoraan vastaukset, vaan autoin häntä hakemaan tarvittavan tiedon materiaalistani, internetistä tai muusta lähteestä. Olin yllättynyt ja mielissäni, että kehollinen liikkuminen ja ”asettuminen janalle” yrittäjyyden eri osien suhteessa itseen oli koettu hyväksi havainnollistamisen välineeksi.

4.4 Mentorointi

Mentorointi on yksi Mieluisaryhmäläisille kehitetty toimintamalli, jolla tuetaan työelämään siirtymistä, edistetään heidän opiskelua ja helpotetaan verkoston muodostumista. Siinä opiskelijoille rakentuvan työssäoppimisverkoston avulla pyritään edistämään mielenterveyskuntoutujien työelämään siirtymistä.

Opiskelijat saivat opiskelujen alkuvaiheessa ennen varsinaisten työssäoppimisjaksojen alkua työelämä-mentorit ja olivat opiskelemassa mentorin ohjauksessa yhden päivän viikossa, tai henkilökohtaisen ohjelman mukaan ennen kuin kokopäiväinen työssäoppimisjakso alkoi.

Osalle tämä mentoriopiskelu jäi muun opiskelun tapaan vähiin poissaolojen vuoksi, kun taas osa opiskelijoista sitoutui mentoriopiskeluun muuta opiskelua paremmin ja oma-aloitteisesti halusivat lisätä työpaikalla tapahtuvan opiskelun määrää. Muutamassa tapauksissa kerran viikossa toteutuva työelämässä toteutuva opiskelu sopi ja poiki tavoitteena olleen hyvän orientoitumisen ja jatkon työhön työssäoppimisjaksona. Kokonaisuudessaan kerranviikossa työpaikoilla opiskelu ei kuitenkaan osoittautunut tarkoituksenmukaiseksi. Tulevaisuudessa mentoriopiskelua tullaan kehittämään ja jatketaan mahdollisesti esimerkiksi viikon kestoisina jaksoina opiskeluiden aikana.

Mentoriopiskelujakson tavoite oli pehmeä siirtyminen oikeille työpaikoille opiskeluun ja tavoitteet painottuivat tutkinnon ammattitaitovaatimusten sijaan työelämävalmiuksien hankkimiseen ja alalle orientoitumiseen. Mentoriopiskelukokeilun kautta hanke- ja opetushenkilöstö on saanut runsaasti arvokasta tietoa opiskelijoiden voimavaroista sekä joustavien ja vaihtoehtoisen opiskelu- ja työntekomallien mahdollisuuksista ja tarpeista sekä rajoituksista alalla. (Mieluisa-hankkeen väliraportti 2010.)

4.5 Verkostopäivät

Verkostopäiviä järjestettiin koulutuksen alussa, tavoitteena tukea mielen-terveyskuntoutujien jaksamista ja hyvinvointia sekä opiskeluryhmän muo-
toutumista. Näiden verkostopäivien alaisuudessa olivat myös minun ohja-
uskerrat pääaineprojektini tiimoilta. Verkostopäivien idea oli, että opiske-
lijat saivat sellaisia tietoja ja taitoja, jotka tukevat heidän koulutustaan,
mutta sitä ei katsota ammattiaineiden opetuksiksi. Valokuvaus ja valoku-
van opetus, sekä ammattitaidon näytekansion ohjeistus annettiin opiskeli-
joille näiden päivien aikana. Lisäksi he viettivät yhteisiä kokoontumisia
ruuan merkeissä. Nämä kokoontumiset tukivat ryhmäytymistä ja tutustut-
tivat heitä toisiinsa. Myös omaan hyvinvointiin liittyviä teemoja oli ver-
kostopäivissä. Verkostopäivä oli kerran viikossa, koko lukuvuoden ajan.
Näiden päivien aikana käytiin myös tutustumiskäynneillä eri kohteissa vi-
heralalla toimivissa yrityksissä.

4.6 Muita tukemisen menetelmiä

4.6.1 Mielipaikan valinta

Ympäristöjen elvyttävyyden ja mielipaikkojen tutkimus kytkeytyy useaan
tutkimusalaan. Kalevi Korpelan (2007, 369,370) psykologialehdessä ol-
leessa artikkelissa luetellaan mielipaikkojen tutkimuksen kytkeytyvän
mm. hyvinvoinnin, terveyden, arkiliikunnan, tarkkaavaisuushäiriöiden,
työviihtyvyyden ja elämänhallinnan tutkimukseen. Tutkimuksia on tehty
viimevuosina ulkomailla ja Suomessa. Mielipaikkatutkimuksissa on pää-
ideana ollut, että ihminen tietoisesti tai tiedostamatta pyrkii toteuttamaan
psykkistä itsesääteilyä valitsemalla sopivia ympäristöjä ja välttelevän toi-
sia. Näihin valittuihin mielipaikkoihin halutaan useimmiten rauhoittumaan
ja virkistymään sekä nauttimaan luonnosta. Näissä käymisen koetaan el-
vyttävän, selkeyttävän ajatuksia, parantavan mielialaa ja keskittymiskykyä
sekä auttavan arjen huolten unohtamisessa ja ”akkujen lataamisessa”. Näin
ollen elvyttävästä ympäristöstä saattaa tulla psyykkistä itsesääteilyä palve-
leva mielipaikka, jota käytetään arkiulkoilun yhteydessä muun muassa
päivittäisen stressin säätelyyn.

Kuva 6 Opiskelijoiden ottamia kuvia omista mielipaikoistaan, 2009

Opiskelijoiden kanssa hyödynnettiin koulutuksen orientointivaiheessa
mielipaikoista olevaa tietoa ja tehtiin harjoitteita. Mielipaikan valinta teh-
tiin orientoivan jakson aikana työharjoittelupaikan ympäristöstä, Pitkän-
niemen puistoalueelta. Pitkänniemeen he olivat tutustuneet yhdessä ja
erikseen, sekä työskentelivät sen eri työkohteissa päivittäin eri puolilla

aluetta. Kävelykierroksen yhteydessä opiskelijat esittelivät toisilleen omat mielipaikkansa ja ottivat toisistaan valokuvia heidän asettuessaan kuvattavaksi haluamallaan tavalla. Näin he käyttivät tietämättään hyödyksi myös voimauttavan valokuvan (ks. voimauttavavalokuva.net) keinoa mielipaikan yhteydessä.

Mielipaikan valinta Pitkänniemen alueelta oli osalle oppilaista mieluinen tehtävä, mutta osa kritisoi sitä hyvinkin voimakkaasti. Heidän mielestään mielipaikan valinta oli ihan mukava asia, mutta sen rajaaminen Pitkänniemen puistoalueelle ei toteuttanut varsinaisen mielipaikan valinnan mahdollisuutta. Näin niissä käymistä ei koettu elvyttävänä, ajatuksia selkeyttävänä, eikä se parantanut mielialaa ja keskittymiskykyä. Alue itsessään on hyvin kaunista ja monella tapaa voimaannuttavaa ja elvyttävää. Mielipaikoista tehtiin yhdessä ryhmätyö, jossa kaikkien oma mielipaikka tuli näkyväksi ja osaksi kokonaisuutta. Pohjana ryhmätyöhön (kuva 2) käytettiin kopiota 1900-luvun alussa tehdystä puutarhasuunnitelmasta ja tuotiin se uusien kuvien kautta nykyaikaan. Tämä toteutettiin pääaineprojektini yhteydessä.

Kuva 7 Opiskelijoiden valokuvia mielipaikoista ja merkityksellisistä puutarhatöistä. Ryhmätyö 2009. (82 cm x 111 cm)

4.6.2 Retket ja tutustumiskohteet

Retket ja tutustumiskohteet ovat hyviä ryhmäytymisen välineitä ja antavat laajuutta nähdä sekä hahmottaa kokonaisuutta puistopuutarhurin työskentelykentän eri sektoreilta. Mieluisaryhmän kanssa on toteutettu kaksi kokopäivän retkeä syventävän harjoitteluni aikana ja useita pienempiä tutustumiskäyntejä eri paikkoihin.

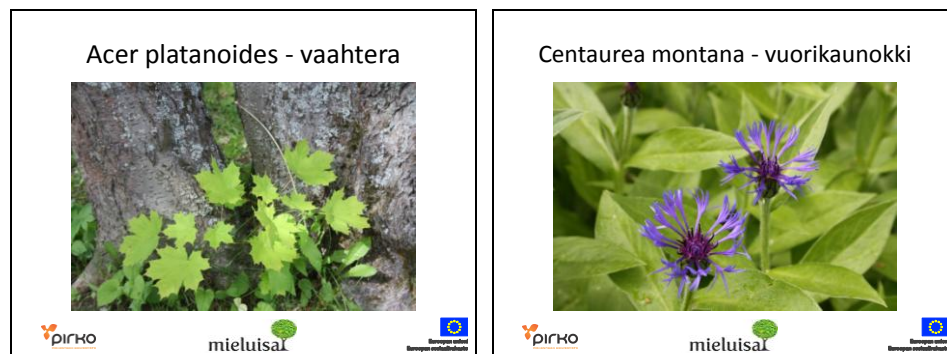
Lahteen suunnatulla retkellä yhdistettiin valokuvaus, ryhmän yhteishengen parantaminen sekä ammatillisesti tunnetut ja arvostetut käyntikohteet. Otin Mieluisaryhmän opiskelijoista voimauttavan valokuvauksen keinoin kuvia heidän omaksi kokemassaan ympäristössä ja ”omaksi kokemansa” ympä-

ristötaideteoksen kanssa. Tämän yhdessä kierretyn polun olin suunnitellut aikaisemman käynnin pohjalta kyseiseen ympäristötaidepuistoon. Retken molemmat kohteet antoivat myös hyvän mahdollisuuden kasvien tunnistamiseen uudessa ympäristössä.

Toinen kokopäivän retki suuntautui Kotkaan ja oli suunnattu puhtaasti ammatti- ja opintokäynniksi usealle eri opiskelijaryhmälle. Tälle retkelle ei eroteltu ja annettu eri tavoitteita Mieluisaryhmän opiskelijoille. Valokuvaus ja retken dokumentointi suoritettiin kyllä Mieluisaryhmän opiskelijoiden toimesta.

4.6.3 Kuvataulu oppimisen välineenä

Mieluisaryhmän opiskelijat, kuten muutkin puistopuutarhuriksi opiskelijat, suorittavat kasvien tunnistamiseen liittyviä tenttejä kolme: perennat, puut ja pensaat sekä talvitunnistus, joka sisältää havukasvit. Heidän tulee tunnistaa näytteestä tai kuvasta eri kasveja ja nimetä ne latinaksi ja suomeksi. Kasvien tunnistamista ja nimien oppimista helpottamaan kehitettiin kuvataulu luokkaan. Siinä on eri kasveista otettuja valokuvia, niin että siitä tunnistaa kukinnon, lehdistön ja/tai varren avulla, mikä kasvi on kyseessä. Näistä oppilaiden, opettajien ja minun ottamista valokuvista tein 50 kpl A4-kokoisia tulosteita, joissa oli kuva tunnistettavasta kasvista ja sen nimi latinaksi ja suomeksi. Tunnistamisessa ja nimeämisessä avustivat koulun opettajat. Tulokset laminoitiin koululla ja niitä on esillä luokan seinällä 5 – 10 kappaletta kaksi tai kolme viikkoa kerrallaan. Näin ne tulevat tutuksi pieninä määrinä kerrallaan. Valokuvat ovat eri kohteista Pitkänniemen alueelta, retkiltä ja matkoilta.

Kuva 8 Esimerkit kuvataulun tunnistuskuvista. (21,5 cm x 30,3 cm)

Tässä tuli esille hyvin se, että ei ole aivan samantekevää, millaisen kuvan ottaa. Kasvikuvia oli paljon, mutta tunnistettavuus niistä ei ollut aina lajikkeen tarkkuudella mahdollista. Myös tyypilliset kasville ominaiset asiat eivät kaikista kuvista erottuneet. Tämä paljasti yhden lisää opittavan asian kuvauksiin opiskelijoiden kanssa. Dokumentointi- ja havaintokuvan pitää olla otettu tarpeeksi läheltä, yksityiskohdat huomioon otettuina. Kasvista pitää saada kukinnon lisäksi lehdistöä tai vartta kuvaan mukaan tunnistamista helpottamaan. Yleiskuva kasvin tavasta kasvaa on myös tärkeä tieto kasvien tunnistamisessa ja tunnistuskuvissa. Nämä tulee ottaa huomioon valokuvan ottamisen ohjaamisessa.

5 AMMATTIT AidON NÄYTEKANSION KEHITTÄMISPROSESSI

5.1 Taustaa Ammattitaidon näytekansion kehittämisestä

Tein pääaineprojektini Mieluisa-hankkeessa ja aiheena oli kuva ja kuvan käyttö dokumentoinnissa ja kuntouttavana menetelmänä. Sen keskeinen sisältö oli ohjata Mieluisaryhmän opiskelijoita aloittamaan ammattitaidon näytekansion kokoaminen sekä opettaa heille valokuvaukseen liittyviä asioita.

Pääaineprojektini antoi alustavaa tietoa ammattitaidon näytekansion hyödyllisyydestä kuntouttavan koulutuksen menetelmänä. Ammattitaidon näytekansion kokoamisen aloittaminen koettiin vaikeaksi kunnollisen ohjeistuksen puutteen vuoksi. Samoin se, mitä ammattitaidon näytekansion pitää sisältää, vaihteli opettajien mukaan ja yhtenäistä käsitystä sen hyödyntämisestä ei ollut. Opettajilla ei ollut kokemusta ammattitaidon näytekansion käytöstä aikaisemmin.

Edellä kuvatut lähtökohdat minulle aiheen opinnäytetyöhöni. Jotta saisin pohjaa kunnolliselle ohjeistukselle ja sisällön suunnittelulle, minun piti kartoittaa ja kysyä ammattiopettajilta sekä Mieluisa-hankkeessa mukana olevilta tietoja ammattitaidon näytekansion sisältöön ja ohjeistukseen liittyvistä asioista. Tämän toteutin syventävän harjoittelun aikana kesällä ja syksyllä 2010.

Kysely oli pohjana ammattitaidon näytekansion kehittämiseksi. Kyselyn pohjalta sisältö (liite 1) painottui ammattitaitovaatimusten mukaiseksi ja muodostui kokonaisuudeksi. Tämän sisällön mukaiset ammattitaidon näytekansiot ovat opiskelijoilla teon alla ja ensimmäiset ammattitaidon näytekansiot valmistuvat tämän opinnäytetyön valmistumisen jälkeen.

5.2 Kysely

Kysely haastattelun ohella on tietoisuuden ja ajattelun sisältöihin kohdistuva menetelmä. Haastattelussa ja kyselyssä on yhteneväisyyksiä ja eroja, vaikka ne 1960-luvulla miellettiin joidenkin tahojen mielestä lähes identtiksi menetelmiksi. Itse koen ne Hirsjärven ja Hurmeen (2008, 35-37.) tapaan eroavaisuudeltaan suureksi. Näitä kahta menetelmää ja niiden soveltuvuutta omaan opinnäytetyöhöni pohtiessani päädyin puolistrukturoituun kyselylomakkeeseen. Sen etuina koin sähköisen lähettämisen ja vastaanottamisen sekä monien asioiden kysymisen samassa kyselylomakkeessa, vaikka itse lomakkeen laatimiseen kunnolliseksi ja tarkoituksenmukaiseksi menikin aikaa.

Hirsjärvi ja kumppanit (2009, 193–204) tuovat kirjassaan esille, että kysely on yksi survey-tutkimuksen keskeinen menetelmä. Kyselyssä aineistoa kerätään standardoidusti, kysyen kaikilta vastaajilta täsmälleen samalla tavalla ja jossa kohdehenkilöt muodostavat otoksen tai näytteen tietyistä perusjoukosta. Nopean käsiteltävyyden, tallennettavaan muotoon saamisen ja vähäisten kulujen vastapainoksi haittana kyselytutkimuksen käyttäjälle

voisi nostaa sen, ettei ole mahdollista varmistua, miten vakavasti, rehellisesti ja huolellisesti vastaajat ovat vastanneet kysymyksiin ja miten onnistuneita annetut vastausvaihtoehdot ovat olleet vastaajien näkökulmasta. Myös kysymysten muoto, ovatko ne avoimia, monivalinta- vai skaaloihin perustuvia kysymyksiä antavat väärinymmärryksen mahdollisuuksia. Tärkeää on myös se, että kyselylomake ei muodostu liian pitkäksi ja on selkeä.

Kyselylomaketta (liite 2a ja b) tehdessäni yritin ottaa huomioon Hirsjärven ja kumppanien (2009, 201) ohjeet monivalintakysymyksistä, että ne sallisivat vastaajan vastata samaan kysymykseen niin, että sitä voisi mielekkäästi verrata ja kysymys auttaisi vastaajaa tunnistamaan asian muistamisen sijaan. Avoimissa kysymyksissä piti huomioida, että sallitaan vastaajien ilmaista itseään omin sanoin ja osoitetaan vastaajien tietämys aiheesta, mikä on keskeistä tai tärkeää vastaajan kannalta.

Tein kyselylomakkeen niillä eväillä ja ajatuksilla, mitä sillä hetkellä minulla oli aiheeseen ja opinnäytetyöhöni suunniteltu. Testasin yhdellä ammattiopettajalla lomakkeen toimivuutta ennen kuin lähetin kyselyn kohderyhmälle, Mieluisa-hankkeessa mukana oleville projektiryhmän jäsenille. Kysyin heiltä, mitä he pitävät tärkeänä ammattitaidon näytekansiossa ja valokuvan osuudesta siinä, kun kohderyhmänä on mielenterveyskuntoutujat. Pohjustin asiaa yhdessä projektiryhmän kokouksessa ja toteutin lähettämällä kyselykaavakkeen sähköisesti jokaiselle kuudelle projektiryhmän jäsenelle.

Myöhemmin sain mahdollisuuden laajentaa kyselyä viher- ja maanrakentamisen ammattiopettajille heille suunnatussa valtakunnallisessa koulutuspäivässä. Syventävän työharjoittelun aikana koulun erialojen ammattiopettajat ovat huomanneet, miten tärkeää on antaa opiskelijoille tietoa näyttötutkintoon liitettävän ammattitaidon näytekansion tekemisestä sekä valokuvauksesta, hyvän kuvan ottamisesta ja dokumentoinnista. Ammattiopettajille suunnatun koulutuspäivien yhteydessä minua pyydettiin pitämään pieni luento kyseisten asioiden merkityksestä ja ottamaan työpäivien vaiheista valokuvia sekä esittelemään omaa opinnäytetyöstäni heille. Kyselyn he saivat ensimmäisen päivän päätteeksi tulostettuna lomakkeena ja vastasivat lomakkeen kysymyksiin kirjoittamalla vastaukset paperille. Tämä kyselylomake oli poikkeava projektiryhmän jäsenille lähetetystä, sillä halusin tällä kyselyllä vielä enemmän mielipiteitä ja tietoa ammattitaidon näytekansion sisällöstä sekä valokuvan merkityksestä ja osuudesta siihen yleisesti ammattitaidon oppimisen kannalta, ei niinkään mielenterveyskuntoutujaopiskelijoiden kannalta kuten Mieluisa-projektiryhmän kyselyssä. Tämän vuoksi poistin kysymyksistä mielenterveyskuntoutujiin viittaavat ja yksinomaan mieluisaryhmään suunnatut osiot ja muutin ne yleisemmälle ja kaikkiin opiskelijoihin suunnattuihin kysymyksiin, jotta ne eivät johdattelisi vastauksia.

5.3 Kyselyn tulokset

Mieluisa-hankkeessa mukana oleville projektiryhmän jäsenille tehdyn kyselyn tein siis jokaiselle kuudelle projektiryhmän jäsenelle. Neljä vastasi

ja palautti kyselyn sähköisesti ja yksi vastasi erillisellä sähköpostilla lyhyesti valokuvan merkitykseen, mutta ei täyttänyt kyselylomaketta ja ainoastaan yksi ei vastannut, eikä palauttanut kyselyä. Pidän tätä hyvänä ja kattavana tuloksena.

Ammattiopettajille suunnattuun kyselyyn otti osaa toisen asteen opettajille suunnatun kehittämisprojektin lähijaksoon osallistuvat opettajat. He saivat tulostetut lomakkeet ja vastasivat lomakkeen kysymyksiin kirjoittamalla vastaukset paperille. Opettajia oli paikalla 19 eri puolilta Suomea ja heistä 17 täytti ja palautti kyselylomakkeen vastattuna minulle. Pidän tätäkin vastausmäärää kattavana ja sängen hyvänä.

Vastauksista ilmeni selvästi, että kysymyksiin oli vastattu asiantuntemuksella, harkiten ja paneutuen kysymykseen, varsinkin avointen kysymysten osalla. Ammattiopettajille suunnatussa kyselyssä ensimmäisen osion kysymyksistä oli alussa epätietoisuutta, mutta keskustelun jälkeen kyselylomaketta täytettiin selvästi miettien ja pohtien.

Ammattiopettajien keskuudessa ammattitaidon näyttekansio miellettiin portfoliotyöskentelyksi, joka toisissa oppilaitoksissa oli käytössä, kun taas Mieluisaprojektiryhmässä ammattitaidon näyttekansio miellettiin puhtaasti tutkintotilaisuuden oheismateriaaliksi ja siinä merkitykselliseksi.

Jaottelin vastaukset kahteen teemalliseen kategoriaan: valokuva ja valokuvan käyttö opetuksessa sekä ammattitaidon näyttekansion sisältö.

5.3.1 Valokuva ja valokuvan käyttö opetuksessa

Valokuva ja valokuvan käyttö mielenterveyskuntoutujien opetuksessa / Valokuva ja valokuvan käyttö ammattiin opetuksessa osion alun kysymykset olivat merkityssisältöön painottuvia skaalakysymyksiä, sekä lopussa avoimia kysymyksiä. Asteikolla 1–5, (1 ei lainkaan, 2 vähän, 3 jonkin verran, 4 melko paljon ja 5 paljon) kysyttiin valokuvan merkitystä dokumentoinnissa, hyvinvoinnin kannalta, kuntouttavana elementtinä, osaamisen markkinoinnissa, ammatillisen työprosessien oppimisessa, ammattitaidon näyttekansiossa ja sitä tukeeko kuvaamisen opetus mielenterveyskuntoutujia/opiskelijoita ammattiopinnoissa.

Dokumentoinnissa valokuvalla koettiin olevan merkitystä molemmissa ryhmissä melko paljon tai paljon. Projektiryhmästä yksi vastasi melko paljon ja kolme vastasi paljon, ja vastaavasti ammattiopettajien ryhmässä kuusi vastasi sillä olevan melko paljon merkitystä ja 11 oli sitä mieltä, että sillä on paljon merkitystä. Kukaan ei pitänyt valokuvan merkitystä dokumentoinnissa vähäisenä tai jonkin verran merkityksellisenä, eikä lainkaan merkitystä olevana asiana.

Hyvinvoinnin kannalta valokuvalla katsottiin olevan merkitystä seuraavasti: projektiryhmästä kolmen mukaan jonkin verran merkitystä ja yhden mukaan melko paljon merkitystä. Ammattiopettajien ryhmästä yksi katsoi sillä olevan vähän merkitystä, kymmenen jonkin verran merkitystä, neljä

melko paljon merkitystä ja yhden mielestä sillä on hyvinvoinnin kannalta paljon merkitystä.

Kuntouttavana elementtinä valokuvalla on merkitystä projektiryhmässä yhden mukaan jonkin verran ja kolmen mukaan melko paljon merkitystä, kun taas ammattiopettajien ryhmässä kolmen mielestä sillä on vähän merkitystä, viiden mukaan jonkin verran merkitystä, kuuden mukaan melko paljon merkitystä ja kolmen mielestä paljon merkitystä.

Osaamisen markkinoinnissa valokuvalla on merkitystä vastaajien mukaan projektiryhmässä yhden mielestä jonkin verran, yhden mukaan melko paljon ja kahden mielestä paljon. Ammattiopettajien joukossa vastaavasti merkityksen määräksi miellettiin kahden mukaan jonkin verran, neljän mukaan melko paljon ja 11 oli sitä mieltä, että valokuvalla osaamisen markkinoinnissa on paljon merkitystä.

Ammatillisten työprosessien oppimisessa valokuvalla on merkitystä projektiryhmässä yhden mielestä jonkin verran ja kolmen mielestä melko paljon merkitystä. Ammattiopettajista yksi oli jonkin verran merkitystä kannalla ja kuuden mielestä sillä on melko paljon merkitystä ja valtaosa eli yhdeksän oli sitä mieltä, että valokuvalla on paljon merkitystä ammatillisten työprosessien oppimisessa. Tämä oli mielestäni mielenkiintoinen tulos.

Ammattitaidon näytekansion kohdalla valokuvan merkitys nähtiin projektiryhmässä kahden osalta melko paljon merkitystä ja kahden mukaan paljon merkitystä. Vastaavasti ammattiopettajien ryhmän mielestä ammattitaidon näytekansiossa valokuvalla on merkitystä yhden mukaan vähän ja jonkin verran, viiden mukaan melko paljon ja kymmenen mukaan on paljon merkitystä.

Kuvaamisen opetus tukee mielenterveyskuntoutujia/opiskelijoita ammattiopinnoissa projektiryhmässä yhden mukaan jonkin verran ja kolmen mukaan melko paljon. Sitä vastoin ammattiopettajien ryhmässä kaksi oli vähän kannalla, kaksi jonkin verran, kahdeksan mielestä se tukee melko paljon, ja viisi katsoi, että kuvaamisen opetus tukee paljon opiskelijoita ammattiopinnoissa.

Valokuvaus ja sen oppimisen prosessi ammatti-identiteettiä vahvistavana tekijänä koettiin molemmissa ryhmissä merkityksellisenä. Miten valokuvaus ja sen oppimisen prosessi vahvistaa mielenterveyskuntoutujan ammatti-identiteettiä? Tähän avoimena kysymyksenä olleeseen kysymykseen eivät kaikki vastanneet. Ensiksi projektiryhmän antamat vastaukset:

”Oppii olemaan ylpeä saavutuksistaan. Itsetunto kohentuu.”

”Tarjoaa palautteen mahdollisuuden opiskelusta, tehdystä työstä ja omasta onnistumisesta. Voi vahvistaa myönteisen palautteen kokemusta, kun minäkokemus on negatiivinen ja positiivisen palautteen sisäistäminen sen myötä heikkoa. Mahdollistaa oppimistilanteisiin paluun, toimii muistin tuen välineenä, voi auttaa myös loogisen ajattelun vaikeuksissa esim. työprosessin hahmottamista.”

”Valokuvaaminen fokusoi oman ymmärryksen asiasta, tiivistää ja täsmentää omaa käsitystä opiskelluista asioista, selkeyttää itselle ja muille ajateltuja asioita, pukee kuviksi sen mitä ei ehkä ole osannut pukea sanoiksi.”

”saa vähän varmuutta kuvaamiseen ja onnistumisen kokemuksia”
Ja ammattiopettajien vastaukset vastaavaan avoimeen kysymykseen, miten valokuvaus ja sen oppimisen prosessi vahvistaa ammatti-identiteettiä:
”hyvin vähän ehkä enemmän henkilöidentiteetti”

”Jos on tehnyt ikänsä samaa työtä ->tulee sokeaksi omalle työlleen -> olisi opittava näkemään oma työ ulkopuolisen silmin.”

”Oppii tuomaan esille omaa osaamistaan.”

”Mielestäni hyvin”

”Vahvistaa prosessointia”

”Joskus opiskelijan on helpompi kertoa kuvilla kuin kirjoittaa”

””kuva kertoo enemmän kuin tuhat sanaa” kuvaa tulkinnan ja kerronnan osaamisesta? Kuva herättää kysymyksiä (hyvä kuva)”

”Oppii arvostamaan oman työn jälkeä”

”Voidaan näyttää, miten monta työvaihetta on tehtävä ja kuinka vaativia ne ovat.”

”Ei osaa sanoa”

”Näkee oman kehittymisen ja kohdat jotka vaativat lisää harjoittelua”

”Näyttää kehitystä”

”Rakennusalan eri esityksissä kuvalla on keskeinen merkitys (”skitsi”, piirustus, projektio, kuva...) eli vahvistaa varmasti, taito on välttämätön.”
”Osataan esittää omia ammattitaitoja hyvin ja käyttää niitä hyödyksi työtilanteissa.”

”Itsetunnon vahvistuminen”

Projektiryhmälle osoitettuun kysymykseen, miten valokuva toimii mielen-terveyskuntoutujan ilmaisun välineenä ammattiopinnoissa, vastaajat antoivat seuraavat vastaukset:

”Käden jäljen näkeminen, esteettiset lopputulokset luovat ammatti-identiteettiä ja helpottavat työstä kertomista (osaamisen markkinointia) muille.

Mahdollisuus myös käyttää voimaannuttavan valokuvauksen työotetta, jolloin opiskelun aikaisia tunnetiloja voi käsitellä, ehkä käyttää tietoisestikin

työelämään siirtymisen / valmistumiseen liittyvän elämäntilanteen muutoksen työstämisessä.”

”Opintojen edetessä voi olla vaikea muistaa kaikkia työtehtäviä, valokuva auttaa sekä muistamaan työt että niiden monipuolisuus ja erilaiset työvaiheet. Valokuva voi toimia selkeänä dokumenttina opiskelijan ammat-tiosaamisesta: tällaista olen saanut aikaan. Valokuva auttaa myös hah-mottamaan asioita erityisesti visuaalisille oppijoille: erityisesti itse otettu kuva tuo tärkeän lisän kirjalliseen opiskeluun. Valokuvan avulla itseilmai-su ei ole niin henkilökohtaista kuin itsestään kertominen, mutta valokuva kertoo aina jotain kuvan ottajasta.”

”Kun sanallinen ilmaisu voi olla heikkoa, niin kuvalla voi kertoa paljon”

Ammattiopettajille suunnattuun kysymykseen, miten valokuva toimii opiskelijan ilmaisun välineenä, vastaajat antoivat seuraavat vastaukset:

”Jossain määrin”

”Kuva saa innostumaan enemmän”

”Opiskelija käyttää portfoliossaan”

”Opettajan ”opetusvälineenä”, opiskelija pystyy ”kertomaan” tekemäs-tään työstään.”

”Erinomaisesti”

”Jotkut asiat on helpompi ilmaista kuvalla”

””Kuva kertoo enemmän kuin 1000 sanaa”, uskon, että ammattiopistossa tekstin kirjoittaminen on työlästä -> valokuvaus helpottaa asiaa”

”Hyvin”

”Varsinkin tärkeä kun oppilaita on ulkona työharjoitusjaksolla (koulun ul-kopuolella)”

”Pääsääntöisesti kuvalla esitetään kohdetta jota ei päästä luonnossa tar-kastelemaan. Kuva on ilmaisutaidollisessa käytössä (taide- ja kulttuu-riopinnot) tai arvioinnin peruste (oman tuotoksen kuva) rakennusalan opinnoissa.”

”Työvaiheita ja tuloksia voidaan kerrata ja kertoa muille työryhmän jäse-nille tai heidän kanssa.”

5.3.2 Ammattitaidon näyttekansion sisältö

Ammattitaidon näyttekansioon ja sen sisältöön kohdistuneet kysymykset olivat myös skaalakysymyksiä, samalla asteikolla kuin aikaisemmin sekä lopussa avoimia kysymyksiä, ammattitaidon näyttekansion tarpeellisuudes-

ta, tukeeko se ammattiopintoja, ohjeistuksen tarpeellisuudesta sekä mitä sen pitäisi sisältää.

Ammattitaidon näytekansion kokoaminen mielenterveyskuntoutujien/opiskelijoiden ammattiopintojen tukemista painottaen projektiryhmän osalta se nähtiin kahden osalta melko paljon ja kahden osalta paljon tukevana asiana. Ammattiopettajista seitsemän mielestä se tukee jonkin verran, kolmen mukaan melko paljon ja seitsemän mukaan se tukee paljon ammattiopintoja.

Onko ammattitaidon näytekansio tarpeellinen ammattiopinnoissa antoi projektiryhmän osalta vastaukseksi sen olevan kahden mielestä melko tarpeellinen ja kahden mielestä paljon tarpeellinen. Ammattiopettajien osalta jakauma oli yhden mielestä vähän ja neljän mielestä jonkin verran tarpeellinen, kaksi ilmoitti kannakseen että se on melko paljon tarpeellinen ja yhdeksän oli sitä mieltä, että se oli paljon tarpeellinen. Lisäksi yhden vastaajan mielestä ammattitaidon näytekansio on tärkeä opintojen jälkeen. Hän oli kirjoittanut kysymyksen perään ”opintojen jälkeen”.

Ohjeistuksesta projektiryhmä oli yksimielinen, että opiskelijat tarvitsevat ohjeistusta kansion tekemiseen paljon. Ammattiopettajien joukko jakaantui enemmän, kun kahden mielestä ohjeistusta tarvitaan jonkin verran, neljän mukaan melko paljon ja yhdentoista mukaan paljon ohjeistusta.

Riittävä tuntimäärä ohjeistukseen tuotti laihan tuloksen, eli tähän vastattiin kysymyksissä kaikista vähiten, 7/21. Ainoastaan yksi projektiryhmästä vastasi, että jokin pieni kurssi, pari päivää. Myös ammattiopettajilta ei tullut tähän montakaan ehdotusta. Ehdotukset olivat seitsemän, kahdeksan ja 14 tuntia, n 35 tuntia jaettuna pitkälle aikajaksolle ja yksi opintoviikko, sekä kommenttina, että vaihtelee paljon opiskelijan valmiuksista.

Ammattitaidon näytekansion sisällöllisistä asioista tein taulukon 1, joka näkyy kokonaisuudessaan seuraavalla sivulla.

Taulukko 1 Ammattitaidon näytekansion sisältökysymykset ja jakauma ryhmittäin.

Ammattitaidon näytekansion tulisi sisältää:										
	projektiryhmä (4 vastaajaa)					ammattiopettajat (17 vastaajaa)				
	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
Asteikko 1 – 5 (ei lainkaan–paljon)										
Sisällysluettelo:			1		3		1		3	13
Tekijän esittely:			1		3	1	2	1	5	9
Mentoripaikan esittely				4						
Oppilaitoksen esittely						2	4	9	1	1
Työt mentorointipaikassa				2	2					
Työt opiskelun aikana							2	1	3	12
Selvitys:										
* retkistä			1	3		1	5	5	3	3
* tutustumiskohteista			3	3		1	4	5	4	3
* työssäoppimispaikoista				2	2			2	7	8
Mielipaikka kuvaus		1		2	1					
Työpajaohjaus		2		1	1		5	4	4	4
Kirjalliset tehtävät oppitunneilta		1		2	1		6	5	4	2
Verkostopäivien ohjelma		2	1	1						
Päättötyön esittely tiivistetyksi							1	3	4	9

Tärkeimmät kehittämiskohteet ammattitaidon näytekansiossa olleeseen avoimeen kysymykseen projektiryhmän vastaukset olivat:

”Motivointi säännölliseen kuvaamiseen: opittujen töiden dokumentointi: näitä kuvia pitää saada paljon, erityisesti tavalliselta työssäoppimisjaksolta mutta myös esim. koulun ”keikoista”, hiekkahallin töistä, sairaalapuiston töistä...”

”Selkeä sisällys ja järjestys”

Ammattiopettajat vastasivat samaan kysymykseen seuraavasti:

”Vapaa sana”

”Oppimisvaikeuksien huomioon ottaminen”

”Että olisi yhtenäinen käytäntö”

”Ulkoasu”

”Opettajien oikea ohjaus”

”Näytekansion ja sen sisällön esittely toisille opiskelijoille”

”Että kuvat olisivat tutkinnonmukaisista kohteista”

”Työprosessien kuvaus”

”Ei ole käytössä”

”Opiskelijoiden kirjallinen ilmaisutaito on melko heikkoa, sen ohjausta ehkä lisää”

Avoimeen kysymykseen mitä haluaisit muuttaa ammattitaidon näytekansion sisällössä projektiryhmästä tuli kaksi vastausta.

”Jotain tavoitteista...omista vahvuuksista puutarhatyöntekijänä. Ehkä lyhyt koonti taustoista (työ, harrastus ja koulutustausta) siltä osin kuin on puistopuutarhurin ammatissa hyötyä (kielitaito, myyntikokemus ym...). Tämä tietysti valinnainen ja etujen mukainen. Näkökulman rajaus ja katsantokanta puistopuutarhurista tärkeää ohjauksessa....ohjata myös huomaamaan hyödynnettävät muut asiat ☺”

”En ole perehtynyt riittävästi, jotta voisin ehdottaa muutoksia.”

Ammattiopettajien vastaukset olivat:

”Oman ammatillisen kehittymisen prosessointi”

”Erikoisosaamisen näyttämien”

”En ole edes nähnyt sitä”

”Ei ole erityisiä muutosehdotuksia”

Lisäksi lomakekyselyssä oli vielä yksi kohta, joka oli Muuta kommentoitavaa ja vapaa sana...

Projektiryhmän osalta siihen tuli seuraavat viestit:

”Valokuvan käytön opiskeluprosessi voisi olla yksi koottu ja kuvattu sisältö, jonka opiskelija voisi halutessaan valita omaan salkkuunsa?”

”Hyvä kehittämiskohde ja tarpeellinen apuväline sekä tutkintotilaisuuksiin että työllistymiseen!”

Ammattiopettajilta tuli seuraavanlaiset palautteet:

”Kansio ei ole aina edes tarpeellinen jos opinnäyte on käytännön työ,”

”Ongelmaksi muodostuu usein kuvien suuri määrä (ja huono ”laatu” Siinä mielessä kuvaus dokumentoinnin opetus on tärkeää! Kiitos”

”Käytössä portfolioit”

”Kuva kertoo enemmän kuin...”

”Korostaisin näytekansion esittelyä suullisesti”

”Hyvä juttu, meillä on kempleessä aina kamera mukana. I opiskelija vuorollaan kuvaa.”

”Ammattiopiston opettaja, kiviala, opinnäytetöiden kirjallisessa osassa tehdään vastaava portfoliomainen osa.”

”Rakennusalan opettaja, joka harrastaa valokuvausta ja haaveilee sähköisestä oppimateriaalista...”

5.4 Kyselyn arviointi ja johtopäätökset

Saamieni vastausten perusteella olen yllättynyt, miten paljon valokuvauksen merkitystä korostettiin ja koettiin se monessa suhteessa tarpeelliseksi. Samoin ammattitaidon näytekansio ja sen ohjeistus nostettiin suureen arvoon. Tästä voisi vetää johtopäätöksen, että opinnäytetyöni on sängen ajankohtainen ja tarpeellinen, sekä aiheeltaan että sisällöltään. Kuten yksi vastaaja toi esille vapaassa osiossa: *”Hyvä kehittämiskohde ja tarpeellinen apuväline sekä tutkintotilaisuuksiin että työllistymiseen!”*

Keskityn tässä arvioimaan ammattitaidon näytekansion sisällöllistä osuutta sekä teen johtopäätökset siitä. Käsittelen valokuvaa ja valokuvan käyttöä opetuksessa ammattitaidon näytekansion osalta seuraavassa luvussa kunakin otsikon sisältämän merkityksen mukaisesti ja peilaan tuloksia niiden osalta niissä luvuissa, paitsi jos siitä on jotain erityistä mainittavaa.

Ammatillisten työprosessien oppimisessa valokuvalla on merkitystä projektiryhmässä yhden mielestä jonkin verran ja kolmen mielestä melko paljon merkitystä. Ammattiopettajista yksi oli jonkin verran merkitystä kannalla ja kuuden mielestä sillä on melko paljon merkitystä ja valtaosa eli yhdeksän oli sitä mieltä, että valokuvalla on paljon merkitystä ammatillisten työprosessien oppimisessa. Tämä oli mielenkiintoinen tulos, siksi otan sen tähän tarkasteluun. Olettaisin, että ammattiopettajat työskennellessään opiskelijoiden kanssa ovat huomanneet eri vaihekuvienv ottamisen merkityksellisenä ja oppimien kannalta tärkeinä, kuten yksi kirjoittikin. *”... taito on välttämätön.”* Itse näen valokuvan ammattitaidon näytekansiossa hyvin merkityksellisenä juuri ammatillisten työprosessien oppimisessa ja sen näyttämässä niin prosessin kuin oman osaamisen tunnustamisen kautta.

Kuvaamisen opetus tukee mielenterveyskuntoutujia/opiskelijoita ammatinpinnoissa projektiryhmän mielestä jonkin verran ja melko paljon. Sitä vastoin ammattiopettajien ryhmässä vain kaksi oli vähän kannalla ja kaksi jonkin verran, kun taas suurin osa eli kahdeksan mielestä se tukee melko paljon, ja viisi katsoi, että kuvaamisen opetus tukee paljon opiskelijoita ammatinpinnoissa. Ehkä tämä selittyy sillä, että projektiryhmällä oli kohdejoukkona mielenterveyskuntoutujat, joiden kanssa he ovat työskennelleet pitkään ja ammattitaitonsa perusteella voivat sanoa muitakin merkityksellisiä tukemisen menetelmiä heille kuin kuvaamisen opetus. Ammat-

tiopettajat taas näkevät kuvaamisen opettamisen merkityksen yhtenä tärkeänä välineenä ammattiopinnoissa.

Ammattitaidon näytekansion kokoaminen koettiin molemmissa ryhmissä tärkeäksi ja tukevan opintoja, mutta ammattiopettajat eivät painottaneet opiskelujen tukemisen välineenä ammattitaidon näytekansiota. Tulkitseen saamistani vastauksista, että se miellettiin hyvin paljon fyysiseksi kansion kokoamiseksi ja siten työlääksi tehdä. *”Kansio ei ole aina edes tarpeellinen jos opinnäyte on käytännön työ,”* Myös tämä, että ammattitaidon näytekansio miellettiin opinnäytetyöksi tai vastaavaksi oli minulle yllätys. Taustalta varmaan löytyy koulutusjärjestelmän laaja-alaisuus ja siinä olevat erot, sekä eri käsitteiden merkitys korostuu. Ammattitaidon näytekansion ei ole tarkoitus olla opinnäytetyön kirjallinen osuus, eikä edes suunnattu siten, vaan se osoittaa opiskelijan osaamisen ja kokoaa opitut asiat yhteen monelta eri sektorilta, eikä se välttämättä ole edes kansio, vaan se voi olla myös sähköisesti koottu ”salkku” tai yhdistelmä molempia. Ammattitaidon näytekansion tarpeellisuus tuli sitä vastoin monesti esiin. Tämä oli mieluista huomata. Lisäksi yksi vastaaja oli kirjoittanut kysymyksen perään, opintojen jälkeen. Uskon myös itse, että ammattitaidon näytekansiosta on myöhemmin hyötyä.

Ohjeistuksesta projektiryhmä oli yksimielinen siitä, että opiskelijat tarvitsevat ohjeistusta kansion tekemiseen paljon ja tähän yhdyin itsekkin. Mielenterveyskuntoutujien kanssa ammattitaidon näytekansion tekemistä läpikäyneenä olen huomannut ohjeistuksen tarpeellisuuden konkreettisesti. Ammattiopettajien joukko jakaantui enemmän ja riittävän tuntimäärän haarukointi ohjeistukselle tuotti kyselyssä laihan tuloksen. Tähän on varmasti monta syytä. Opettajien resurssit on tarkoin mitoitettu ja lisätyötä ei haluta enää itseä kuormittamaan. Pientä kurssia, pari päivää tai n 35 tuntia jaettuna pitkälle aikajaksolle ja yksi opintoviikko oli ehdotuksina ohjeistuksen ajalliseksi tuntimääräksi. Mielestäni tämä yksi opintoviikko ajallisena määränä voisi kattaa alun ohjeistuksen, välivaiheiden tiedustelun sekä loppuvaiheen viimeistelyt ja tarkistukset. Yhdyn kyllä myös kommenttiin, jossa todettiin tarpeen vaihtelevan paljon opiskelijan valmiuksista katsoen.

Eniten minua auttoi opinnäytetyössäni ja ammattitaidon näytekansion kehittämisesä vastaukset sisällöllisiin kysymyksiin. Niiden pohjalta sain paljon miettimisen aihetta ja hyviä ehdotuksia, mitä itse työlle sokeutuneena ei huomaa ottaa mukaan tai pitää niin itsestään selvänä. *”Korostaisin näytekansion esittelyä suullisesti”, ”Oman ammatillisen kehittymisen prosessointi”, ”Erikoisosaamisen näyttämien”, ”Jotain tavoitteista...omista vahvuuksista puutarhatyöntekijänä. Ehkä lyhyt koonti taustoista (työ, harrastus ja koulutustausta) siltä osin kuin on puistopuutarhurin ammatissa hyötyä (kielitaito, myyntikokemus ym...).* Tämä tietysti valinnainen ja etujen mukainen. *Näkökulman rajausta ja katsantokanta puistopuutarhurista tärkeää ohjauksessa...ohjata myös huomaamaan hyödynnettävät muut asiat ☺*” Nämä molempien ryhmien antamat vastaukset selvensivät ja rajasivat samalla kehittämiskohteena olevan kansion aiheita ja ohjeistukseen ne antoivat myös vinkkejä ja varteenotettavia huomioita. Johtopäätökseni vastauksista on, että ainakin mielipaikan kuvaus tulee näytekansion osuu-

desta pois. Pohjana säilyvät sisällöllisesti kuitenkin ammattitaitovaatimukset, jotka ovat määritelty tutkintovaatimuksissa. Mielipaikan kuvauksen poistaminen on ainakin yksi muutos ammattitaidon näytekansioon, jonka kysely tuotti. Kyselyn vastaukset antoivat myös selkeyttä ja tarkennusta kokoamaan selkeä, rajattu ja kokonaisuudeltaan tutkintovaatimusten mukainen ammattitaidon näytekansio.

6 VALOKUVA AMMATTITAIIDON NÄYTEKANSIOSSA

Valokuva ja valokuvan käyttö ammattitaidon näytekansiossa voidaan nähdä dokumenttina, kuntouttavana elementtinä ja osaamisen markkinointina. Kyselyssä ammattitaidon näytekansion kohdalla nähtiin, että valokuvalla on melko paljon ja paljon merkitystä. Ammattiopettajien ryhmä korosti vielä valokuvan merkitystä enemmän. Myös ehdotus, että *”Valokuvan käytön opiskeluprosessi voisi olla yksi koottu ja kuvattu sisältö, jonka opiskelija voisi halutessaan valita omaan salkkuunsa?”* on pohtimisen arvoinen asia.

Uskon ja olen huomannut, että myös tämä asia tarvitsee ratkaisunsa, *”Ongelmaksi muodostuu usein kuvien suuri määrä (ja huono” laatu...”* ja ottaa se huomioon opetuksessa ja ohjeistuksessa.

Valokuvan merkitystä ammattitaidon näytekansiossa tiivistetysti ytimen sanallistanut vastaaja valoi minuun uskoa ja antoi lisävoimaa tehdä itselleni tärkeäksi kokema asia näkyväksi.

”Opintojen edetessä voi olla vaikea muistaa kaikkia työtehtäviä, valokuva auttaa sekä muistamaan työt että niiden monipuolisuus ja erilaiset työvaiheet. Valokuva voi toimia selkeänä dokumenttina opiskelijan ammatitiosaamisesta: tällaista olen saanut aikaan. Valokuva auttaa myös hahmottamaan asioita erityisesti visuaalisille oppijoille: erityisesti itse otettu kuva tuo tärkeän lisän kirjalliseen opiskeluun. Valokuvan avulla itseilmaisu ei ole niin henkilökohtaista kuin itsestään kertominen, mutta valokuva kertoo aina jotain kuvan ottajasta.”

6.1 Dokumenttina

Valokuvan käyttö dokumentoidessa omaa osaamista ja tehtyjä töitä on hyvin perusteltua. Yksi kuva sanoo enemmän kuin tuhat sanaa, on viisaus, joka kyselyvastauksissakin nostettiin esille. Omien töiden dokumentointi auttaa opiskelijoita sisäistämään, mitä he ovat kokeneet ja rikastuttaa siten heidän tietoaan. Nämä kuvalliset dokumentit ja kirjoitetut ohjeet helpottavat sanallistettavissa olevan tiedon jakamista muille ihmisille. (Isokorpi & Viitanen 2001, 229.) Siten ammattitaidon näytekansio mahdollistaa muiden osallistumisen heidän kokemuksiin epäsuorasti.

Samaan suuntaan kirjoittaa Harri Pälviranta (2009, 174, 146). Hänen näkemyksensä mukaan dokumentaaristen valokuvateosten vastaanottoa leimaa jaettavuus, joka pohjautuu realistiseen ja naturalistiseen esittämisen tapaan. Siinä ihminen kuvia tarkastellessaan etsii näkemälleen selityksiä ja

mieltä. Täten voi sanoa dokumentaaristen valokuvateosten olevan viestinnällisiä ja jaettavia siten, että ne puhuttelevat tekijää/kuvaajaa ja katsojaa samoilla tavoilla ja yhtenevin käsittein. Siten valokuvateosten merkityksellistämisen ja tulkinta tapahtuvat sekä teosten tekemisessä että vastaanottamisessa ”yhdessä näkemisen” näkökulmasta. Pälvirannan näkemyksen mukaan valokuvataide on aina paitsi yksittäisiä kuvia ja kuvasarjoja myös osa sosiaalista toimintaa ja yhteisöllisesti määräytynyttä merkitystuotantoa. Tämä tuli hyvin esille myös lomakekyselyn vastauksissa.

Kyselyssä kaikkien mielestä dokumentoinnissa valokuvalla oli merkitystä joko melko paljon tai paljon. Kukaan ei asettanut kuvan merkitystä vähäiseksi tai että sitä ei tarvita lainkaan. Tämä tukee omaa ajatustani, että valokuva on tärkeä ilmaisun ja vuorovaikutuksen välittäjä. Valokuvan merkitystä ammattitaidon näyttekansiossa myös dokumentoinnin lähtökohdasta ei sovi unohtaa. Myös avoimen kysymyksen vastaus tukee ajatustani. ”*Valokuvaaminen fokusoi oman ymmärryksen asiasta, tiivistää ja täsmentää omaa käsitystä opiskelluista asioista, selkeyttää itselle ja muille ajateltuja asioita, pukee kuviksi sen mitä ei ehkä ole osannut pukea sanoiksi.*”

6.2 Hyvinvointia edistävänä elementtinä

Hyvinvoinnilla me itse kukin tarkoitamme eri asioita ja sen perustan luovat työ, toimeentulo, terveys, toimintakykyisyys, turvallisuus sekä vahva sosiaalinen verkosto. Hyvinvointi ilmenee tyytyväisyytenä elämään, onnellisuutena ja mahdollisuutena toteuttaa ja kehittää itseään. Tämä voi olla vaikka valokuvausta, valokuvassa olemista tai valokuvauksen opettelemista. Hyvinvoinnista puhuttaessa yleensä tarkoitetaan hyvää ja positiivista tai ainakin huonon tai negatiivisen puuttumista ja sen merkitys ilmenee yksilön ja ympäristön välisessä suhteessa. Valokuvan avulla voidaan ympäristöstä nostaa hyvää ja positiivista mielihyvää tuottavia asioita, paikkoja ja merkityksellistä luontoa esiin. Valokuvasta saatu hyvänolon tunne voi olla joko kuvasta johtuva, itse otettu kuva ja sen onnistumisen tuoma hyvänolon kokemus tai valokuvan antama esteettinen kokemus. Miina Savolainen (2008, 161) Maailman ihanin tyttö-kirjassaan on kirjoittanut valokuvasta, että se sallii tutkia rauhassa omia puolia ja lukea niille merkityksiä. Kuvat kykenevät pysäyttämään kasvoilla vain pienen hetken häivähtäviä tunnelmia ja tekevät erilaisia tunnetiloja ja luonteenpiirteitä näkyviksi. Yksittäinen valokuva ei ole koskaan objektiivisesti totta, mutta kuvat tunteasolla ovat totta silloin, kun ne tekevät oikeutta omalle kokemukselle elämästä. Kukaan toinen ei voi tuntea niitä merkityksiä, mitä valokuvat itselle kertovat, sillä valokuva on aina jonkun rakentama ja osittain sattumanvarainen. Tämä toteutuu myös ammattitaidon näyttekansiossa, sillä näyttekansioon tulevat kuvat saa jokainen valita itse – niistä, jotka ovat itselle merkityksellisiä ja tosia.

Lomakekyselyn vastauksetkin tukivat tulkintaani ja koen, että valokuvan käyttö ammattitaidon näyttekansion toteuttamisessa on merkittävässä asemassa myös hyvinvoinnin kannalta, sillä kuvan mukana tulevat merkityksisällöt tulevat näkyviksi kuvien avulla. Ammattitaidon näyttekansion koaminen on myös terapeutista, kun kootessa sitä huomaa, mitä kaikkea on saanut aikaiseksi. Onnistuneet kuvat antavat hyvän mielen kokemuksia

ja onnistumisen elämyksiä. Nämä ovat mielenterveyskuntoutujille kuten kelle tahansa tärkeitä. Hyvinvoinnin osalta kuvien merkitys, kuten myös Savolainen (2008) ja Pälviranta (2009) toteavat, on enemmän tunteiden ja merkitysten takana ja välittäjinä kuin varsinaisena kuvana merkityksellinen. Pälvirannan (2009, 146) näkemyksen mukaan valokuvataide on aina paitsi yksittäisiä kuvia ja kuvasarjoja myös osa sosiaalista toimintaa ja yhteisöllisesti määräytynyttä merkitystuotantoa.

6.3 Kuntouttavana elementtinä

Pälviranta (2009) osoittaa valokuvan merkityksen olevan osa sosiaalista toimintaa ja tätä tukee myös tahollaan Taneli Eskola (1997,13) pohtiesaan valokuvatutkimuksen muutoksia näkemisen kohteesta ja tulkinnasta kohti prosessia, jossa pohditaan, miten ympäristön ja kuvien näkemisen ehdot ovat muuttuneet. He molemmat kiinnittävät huomion kuvatuotantoon, kuvien kuluttamiseen ja vastaanottoon liittyviin kysymyksiin yhteisöllisesti määräytynyttä merkitystuotantoa. Toisaalla Taneli Eskola (1997, 108) nostaa esiin sen, miten kuvan, sanan ja ympäristön nivoutuminen yhteen on ollut huomattavassa roolissa hänen käsittelemässään aineistossa ja siinä tekstin avulla kuvien mielikuvia on sidottu osiksi julkaisukokonaisuuksia. Tämä sama nivoutuminen ammattitaidon näyttekansion kokoamisessa on ollut haaveena. Kuntouttamisen näkökohdasta tämä antaa kokonaisvaltaisen onnistumisen tunteen ja tukee jokaisen omaa yksilöllistä kasvua ja kehitystä. Samalla se tuo näkyväksi oman käden jälkensä, kuten yksi vastaaja kirjoittikin.

”Käden jäljen näkeminen, esteettiset lopputulokset luovat ammatti-identiteettiä ja helpottavat työstä kertomista (osaamisen markkinointia) muille.

Mahdollisuus myös käyttää voimaannuttavan valokuvauksen työotetta, jolloin opiskelun aikaisia tunnetiloja voi käsitellä, ehkä käyttää tietoisestikin työelämään siirtymisen / valmistumiseen liittyvän elämäntilanteen muutoksen työstämisessä.”

Näin valokuvaa ammattitaidon näyttekansiossa voi pitää myös tärkeänä tekstin ja osaamisen yhdistäjänä. Kyselyvastauksissa kuntouttavana elementtinä valokuvalla on merkitystä projektityhmässä yhden mukaan jonkin verran ja kolmen mukaan melko paljon merkitystä, kun taas ammatitopettajien ryhmässä kolmen mielestä sillä on vähän merkitystä, viiden mukaan jonkin verran merkitystä, kuuden mukaan melko paljon merkitystä ja kolmen mielestä paljon merkitystä. Olettamukseni oli, että valokuvalla on paljon merkitystä kuntouttavana elementtinä, sai vain hieman tukea kummankin ryhmän osalta. Tämä oli mielestäni aika yllättävää. Olisi luultu, että se nostetaan merkitykseltään suuremmaksi kuin se nostettiin. Uskon, että opiskeluni ja terapeutin pääaineen kautta saamani tieto-taito valokuvan terapeutisesta voimasta kuntouttavana elementtinä on noussut minulle henkilökohtaisesti merkitykselliseksi ja antoisaksi asiaksi.

6.4 Osaamisen markkinoinnin välineenä

Osaamisen markkinoinnin välineenä ammattitaidon näytekansiossa olevat valokuvat tuovat näkyväksi jokaisen opiskelijan oman osaamisen. Kuvat antavat lisäselvyyttä osaamisen eri alueilta ja helpottavat työstä kertomisesta, kuten yksi vastaajakin totesi. *”Käden jäljen näkeminen, esteettiset lopputulokset luovat ammatti-identiteettiä ja helpottavat työstä kertomista (osaamisen markkinointia) muille...”*

Lomakekyselyssä vastauksien kirjo osaamisen markkinoinnissa valokuvalla on merkitystä kysymykseen oli olettamukseni mukainen. Vastaajien mukaan valokuvalla oman osaamisen markkinoinnissa on merkitystä projektiryhmän mielestä jonkin verran, melko paljon ja kahden mielestä paljon. Ammattiopettajien joukossa vastaavasti merkityksen määräksi miellettiin kahden mukaan jonkin verran, neljän mukaan melko paljon ja 11 oli sitä mieltä, että valokuvalla osaamisen markkinoinnissa on paljon merkitystä.

Valokuvat osaamisen markkinoinnissa tuovat esille myös oman valokuvaamisen taidon. Se voi olla merkityksellinen asia jossakin työpaikassa, jolloin sen osaaminen on valttikortti – erityisosaaminen, joka kannattaa hyödyntää ja tuoda näkyväksi. Ammattitaidon näytekansiossa se näkyy kuvien oikeina valintoina, hyvänä laatuna ja sanallistetun osion tukemina.

Opiskelijoiden keskuudessa ammattitaidon näytekansio koettiin hyväksyttäväksi tuoda esille omaa osaamistaan. Se tuli näkyväksi pääaineprojektini ohjaustuntien yhteydessä, havainnoidessani opiskelijoita yhteisten tapaamisten aikana. Tulos näkyi ohjattavien aktiivisuudessa ja keskusteluissa, jotka käytiin tunneilla siitä, miten valokuva ammattitaidon näytekansiossa hyödyntää omaa osaamista ja sen esille tuomista. Opiskelijat nostivat esille, miten onnistuneiden kuvien ottamista harjoitellessa he saivat myönteisiä elämyksiä ja onnistumisen kokemuksia. Kuvat taas auttoivat heitä hahmottamaan osia isoista kokonaisuuksista, ja siten oma osaaminen jäsentyi palasiksi, jotka yhdessä tekevät kokonaisuuden. Kuten sanat muodostuvat kirjaimista ja sanoista muodostuu lauseita ja kokonaisia kertomuksia, niin kuvien avulla oma osaaminen hahmottuu yksityiskohtien lähikuvauksesta, työprosessien vaihekuviin kautta kokonaisuuden kuvaamiseen ja näkemiseen yleiskuvana. Yksi vastaajakin toi tämän esille: *”Tarjoaa palautteen mahdollisuuden opiskelusta, tehdystä työstä ja omasta onnistumisesta...”*

6.5 Ammatillisen työprosessin oppimisessa

Ammatillisen työprosessin oppimisessa valokuva miellettiin monikerroksiseksi apuvälineeksi, niin työprosessin kuin oman opiskelunkin suhteen kuten yksi vastaaja hyvin kirjoitti.

”Tarjoaa palautteen mahdollisuuden opiskelusta, tehdystä työstä ja omasta onnistumisesta. Voi vahvistaa myönteisen palautteen kokemusta, kun minäkokemus on negatiivinen ja positiivisen palautteen sisäistäminen sen

*myötä heikkoa. Mahdollistaa oppimistilanteisiin paluun, toimii muistin tu-
en välineenä, voi auttaa myös loogisen ajattelun vaikeuksissa esim. työ-
prosessin hahmottamista.”*

Vastauksissa ammatillisten työprosessien oppimisessa valokuvalla on merkitystä projektiryhmässä yhden mielestä jonkin verran ja kolmen mielestä melko paljon merkitystä. Ammattiopettajista yksi oli jonkin verran merkitystä kannalla ja kuuden mielestä sillä on melko paljon merkitystä ja valtaosa eli yhdeksän oli sitä mieltä, että valokuvalla on paljon merkitystä ammatillisten työprosessien oppimisessa. Tämä oli mielestäni mielenkiintoinen tulos. Valtaosa ammattiopettajista on nähnyt valokuvan voiman oman opettamisensa kautta hyvin perustelluksi ja tärkeäksi, jopa välttämättömäksi, kuten yksi vastaaja kirjoitti. Valokuvan avulla *”Osataan esittää omia ammattitaitoja hyvin ja käyttää niitä hyödyksi työtilanteissa.”*, *”Valokuvaaminen fokusoii oman ymmärryksen asiasta, tiivistää ja täsmentää omaa käsitystä opiskelluista asioista, selkeyttää itselle ja muille ajateltuja asioita, pukee kuviksi sen mitä ei ehkä ole osannut pukea sanoiksi.”* ja *”Voidaan näyttää, miten monta työvaihetta on tehtävä ja kuinka vaativia ne ovat.”*

Nämä vastaukset erittelevät valokuvan merkitystä ammattitaidon näytekansiossa mielestäni hyvin.

Valokuva ammattitaidon näytekansiossa ammatillisten työprosessien oppimisen apuvälineenä on myös perusteltua arvioinnin kannalta. Kansioilla on yksi funktio osoittaa, että opiskelija on päässyt tavoitteeseen eli hallitsee erilaisia ammatillisia työprosesseja. Ammattitaidon näytekansiota voi silloin käyttää vertaisarvioinnin välineenä, jolloin samaan ammattiryhmään kuuluvien tai saman ongelman parissa työskentelevien kesken tapahtuva arviointi kohdistuu kansion välittämään tietoon ja aineistoon. Tämä on koettu hyväksi tilanteissa, jossa halutaan kehittää laatua tai edistää ammatillista kasvua.(Anttila 2007, 51.) Myös tätä varten ammattitaidon näytekansiota on alettu kehittää.

7 ESIMERKKINÄ OPISKELIJAN AMMATTITAI- DON NÄYTEKANSION KOKOAMISPROSESSI

Otan yhden oppilaan, Einarin (nimi muutettu), esimerkiksi ammattitaidon näytekansion toteuttamisesta. Esitän tässä luvussa konkreettisen työskentelyn ja työskentelyprosessin eri vaiheet sekä sen, millainen ohjausprosessi oli kokonaisuudessaan.

Ammattitaidon näytekansion toteuttaminen valokuvan keinoin lähti Einarin omasta kiinnostuksesta. Hän esitti projektipäällikölle toiveen saada tehdä esimerkiksi kasvien tunnistamisen niin, että ottaa itse valokuvat kasveista ja käyttää niitä tunnistamiseen. Einari, kuten muutkin puistopuutarhuriksi opiskelevat, suorittavat kasvien tunnistamiseen liittyviä tenttejä kolme: perennat, puut ja pensaat sekä talvitunnistus, joka sisältää havukasvit. Valokuvia Einari oli ottanut aikaisemmin mentorointijaksolla, vapaa-ajallaan sekä työssä oppimisen jaksolla, eli ne olivat osittain jo olemassa. Oman pääaineprojektini ohjaustuntien aikana kuvattua materiaalia

käytettiin hyväksi myös, samoin retkillä ja puutarhamessuilla Einarin ottamia kuvia. Tämän lisäksi kiersimme yhden päivän ajan eri työpisteissä ja kohteissa, missä Einari oli ollut työharjoittelussa työssä oppimisen jaksolla ja hän kuvasi ohjatusti eri asioita sen kierroksen aikana. Nämä kuvauskohteet oli ohjeistuksessa tuotu esille ja kävin ne läpi Einarin kanssa ennen kuvauskierrokselle lähtöä.

Kuvauksien jälkeen katsoimme kuvat läpi ja tallensimme ne koneelle sekä muistitikulle hänelle talteen. Kuvien laatu vaihteli tarkoin rajatusta ja sommitellusta kuvasta hetkelliseen tilanteen tuomaan taltiointiin.

Kuva 9 Esimerkkejä Einarin ottamista kuvista.

Tämän jälkeen oli konkreettinen ammattitaidon näytekansion kokoamisen vuoro. Kasvien tunnistamisosuuden aloituksen esteeksi tuli aluksi osamattomuus käyttää PowerPoint-ohjelmaa. Ohjelman opetus ja sen mahdollisuuksien läpikäyminen vei ensimmäisestä ohjauspäivästä ison osan. Kun ohjelma tuli tutuksi, Einari alkoi koota kasvien tunnistamisosiota ohjauksessani. Tässä vaiheessa hän tarvitsi paljon kannustusta sekä apua kasvien tunnistamiseen. Olen jonkin verran tunnistanut kasveja, mutta koin tämän mielenkiintoisena haasteena oppia lisää itsekin. Kirjojen ja Internetin avulla löytyi kuviin liittyville kasveille suomen ja latinankieliset nimet sekä vaadittavat tiedot kukinnasta, kasvusta, ominaispiirteistä ym. Tässä osiossa tuli esille hyvin se, että ei ole aivan samantekevää, millaisen kuvan ottaa. Kasvikuvia oli paljon, mutta tunnistettavuus niistä ei ollut aina lajikkeen tarkkuudella mahdollista. Myös tyypilliset kasville ominaiset asiat eivät kaikista kuvista erottuneet. Nämä pitää ottaa huomioon kasvien tunnistuskuvissa. Dokumentointi- ja havaintokuvan pitää olla otettu tarpeeksi läheltä, yksityiskohdat mukaan otettuina. Kasvista pitää saada kukinnon lisäksi lehdistöä tai vartta kuvaan mukaan tunnistamista helpottamaan. Yleiskuva kasvin tavasta kasvaa on myös tärkeä tieto kasvien tunnistamisessa ja tunnistuskuvissa. Nämä tulee ottaa huomioon valokuvan ottamisen ohjaamisessa. Nimeämisessä hyödynnettiin myös luokkatilaan tehtyjä kuvataulujen kasvien tunnistuksia.

Vuorikaunokki (Centaurea montana "Grandiflora")

"Valkoinen ja musta, ne elävät hetken
Sinisiä lauseita Tuulessa sormet"

- Sininen isokukkainen
- Viljelykarkulainen
- Lehdet ovat tummanharmaan vihreät, runsaasti varressa ja varsi on haaraton
- Varren päässä on kookas kukkamyllerö, siniset tai valkoiset laitakukat

Kuva 10 Esimerkki Einarin kasvientunnistamisosiosta. PowerPoint -dia.

Näihin kasvin tunnistamiskuviin Einari halusi laittaa lisäksi oman ajattelmansa jokaista kasvia ja kuvaa ajatellen. Ne kuvastavat hänen omaa ajatusmaailmaansa ja antoivat hänestä persoonana herkän, tunteikkaan ja ajattelevaisen kuvan. Lisäksi keskustelut, joita työskentelyn lomassa kävimme, olivat hyvin syvällisiä ja luottamuksellisia. Nämä antoivat minulle paljon pääomaa ja oppia mielenterveyskuntoutujien parissa työskentelyyn.

Hautausmaa-osion kuvat olivat aluksi hukassa, mutta löytyivät myöhemmin. Oppitunneilla oli käsitelty tätä aihetta ja sen aikana Einari kirjoitti tekstiosuuden, johon liitimme kuvat sopiviksi katsomiin kohtiin.

Ammattitaidon näytekansion kokoamista viheralueiden ylläpidon kokonaisuuden osalta täydennetään opettajien johdolla oppitunneilla ja kasvillisuuden tunnistamisen osakokonaisuutta jatkamme Einarin kanssa aina, kun saamme soviteltua aikataulumme yhteen ja koululta löytyy vapaa tila. Tavoitteena on, että Einari suorittaa keväällä viheralueiden ylläpidon tutkinnon osan, johon mennessä hänen ammattitaidon näytekansionsa koaminen tulisi olla valmis.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöni koostui ammattitaidon näytekansion kehittämisestä mielenterveyskuntoutujille, Mieluisaryhmän opiskelijoille, sekä siihen liittyvän valokuvien ottamisen ohjeistuksen laatimisesta. Tavoitteena oli, että ohjeistus ja ammattitaidon näytekansio tukisi opiskelijoita puistopuutarhurin ammattitutkinnon tutkintotilaisuuden suorittamisessa sekä ammattitaiton kehittymisessä, oman osaamisensa markkinoinnissa sekä myös omien taitojen havainnollistamisessa. Tämä kokonaisuus mielessäni lähdin

tutkimuksellisen kehittämistoiminnan kentällä suorittamaan haasteellista tehtävää.

Kehittäminen sisältää asioiden toteamisen lisäksi myös niiden ohjaavaa arviointia ja parannusehdotuksia. Näitä tuli esille kyselyssä ja opiskelijoiden kanssa käydyissä keskusteluissa esiin. Ammattitaidon näytekansion sisältö muuttui ja rajautui tarkemmin tutkintovaatimusten mukaiseksi. Ohjeistus kansioon tuli yksinkertaisemmaksi ja jäsenyi hahmottamisen kannalta selkeämmäksi. Tämä eteni prosessimaisesti koko opinnäytetyön ajan alun lähtötilanteen määrittelystä aina ammattitaidon näytekansioon liittyvän valokuvien ottamisen ohjeistuksen esittelyyn projektiryhmälle ja ammattiopettajille. Kuvien ottamisen ohjeistus koettiin tarpeelliseksi.

Ammattitaidon näytekansiota ei ole aikaisemmin ollut käytössä Mieluisa-hankkeessa eikä Pirkanmaan aikuisopistossa puistopuutarhurien opetuksessa. Tällaisen kansion tarve oli kuitenkin huomattu tarpeelliseksi. Ammattitaidon näytekansiolle tavoitteet olivat ulkoapäin määriteltäviä, tutkintovaatimusten mukaisia ja niitä tukevia sekä myös kehittämistyön aikana esille tulleita tavoitteita. Opinnäytetyössäni aineistona olen käyttänyt aikaisempia tutkimustietoja sekä alan kirjallisuutta ja kyselytutkimuksen antamaa palautetta sekä aikaisemmin opittua omaa hiljaista tietoa. Aineiston läpikäyminen vei paljon aikaa, mutta sen kautta sain paljon oivalluksia, mielenkiintoisia keskusteluja ja pohdintoja projektiryhmän ja opiskelijoiden kanssa. Uskon, että osaan aineistoa palaan vielä myöhemmin, niin mielenkiintoisia kirjoja sain opinnäytetyöprosessissani luettavakseni. Olen pyrkinyt arvioimaan koko prosessia eri näkökulmista. Se, olenko onnistunut, jää nähtäväksi. Oma johtopäätökseni vahvistui opinnäytetyöprosessin aikana, että valokuva ja ammattitaidon näytekansio tuovat sanallisen ja kirjoitetun tiedon näkyvään muotoon.

Saamieni tutkimustulosten perusteella olen yllätynyt, miten paljon valokuvauksen merkitystä korostettiin ja miten se koettiin monessa suhteessa tarpeelliseksi. Samoin ammattitaidon näytekansio ja sen ohjeistus koettiin tarpeelliseksi ja sitä kautta saatu tieto haluttiin ottaa käyttöön myös muissa näytöin suoritetuissa ammatillisissa näyttötutkinnoissa. Tämä oli mieluisa huomio. Tämän opinnäytetyön perusteella voin todeta, että valokuvan käyttö ammattitaidon näytekansion toteuttamisessa on erityisen merkittävässä asemassa ja ammattitaidon näytekansion kokoaminen on myös terapeutista. Kokoamisen myötä huomaa, mitä kaikkea on saanut aikaiseksi, ja onnistuneet kuvat antavat hyvän mielen kokemuksia ja onnistumisen elämyksiä. Nämä ovat mielenterveyskuntoutujille kuten kelle tahansa tärkeitä.

Mieluisa-hankkeen kautta saatu tieto ja kokemus ovat olleet omassa opiskeluissani tärkeässä asemassa. Sen kautta olen oppinut monia asioita, saanut luoda verkostoa myös eri tahoille, oppinut mielenterveyskuntoutujien kanssa toimimisesta ja ohjauksesta. Hankkeessa luoduilla rakenteilla ja käytänteillä uskon olevan tilausta myös muussa koulutuksessa ja uskon, että Mieluisa-hankkeen tavoiteyhteisen tekemisen kautta löydettyjen hyvien käytäntöjen osalta jää osaksi yhteistyöorganisaatioiden toimintaa hankkeen päättymisen jälkeenkin.

Ammattitaidon näytekansion kehittäminen ei saa pysähtyä tähän opinnäytetyöhön, vaan se tulisi arvioida myöhemmin uudestaan ja katsoa, mitä korjattavaa ja kehitettävää siihen tarvitaan. Myös uudet koulutus suunnat, kuten kotityöpalvelu, antavat jatkotyölle suuntia, joiden mukaan soveltaa se heidän opiskelua tukevaksi kokonaisuudeksi. Mielenkiintoista olisi myös tutkia, millaisia ammattitaidon näytekansioita syntyy, mikä on niiden yhteinen sanoma ja millainen on kansioiden kehitys eteenpäin. Samoin mielenkiintoista olisi tutkia, miten opiskelijat hyödyntävät ammattitaidon näytekansiota myöhemmin ammatillisessa elämässä ja työsssänsä.

Opinnäytetyöprosessi on ollut itselleni haastava ja antoisa kokonaisuus, jonka parissa kului paljon aikaa. Opinnäytetyöni on tuonut minulle mahdollisuuden verkostoitua eri aloilla toimivien ihmisten kanssa. Olen myös oppinut uutta valokuvauksen merkityksestä, sen opettamisesta, mielenterveyskuntoutujien kanssa toimimisesta ja monesta muusta asiasta. Jos aloittaisin nyt, panostaisin vielä enemmän aikaa ja perehtyisin paremmin kyselyyn ja siinä oleviin kysymyksiin. Niitä kehittämällä saisi ammattitaidon näytekansioon lisää syvyyttä.

Kaikki prosessit ja projektit loppuvat aikanaan. Einarin kanssa työskentely loppui syventävän harjoitteluni päätyttyä. Mieluisa-hanke päättyi 2011 aikana. Opintoni ohjaustoiminnan koulutusohjelmassa ovat loppusuoralla. Myös opinnäytetyö on lopetettava ja jossain vaiheessa on laitettava piste työlle. Minulle se on tässä.

LÄHTEET

- Aho, S. & Laine, K. 2002. Minä ja muut. Kasvaminen sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Keuruu; Otavan Kirjapaino Oy.
- Aikuisopisto Mieluisa. 2010. Kuntouttavan koulutuksen malli. Viitattu 10.01.2010. <http://www.paiko.fi/mieluisa/index.php>
- Anttila, P. 2007. Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. Artefakta 19. Hamina; Akatiimi Oy. JuvenesPrint. Tampere.
- Aromäki, K. 2010. Muutos, Menetykset, Masennus ja Mahdollisuus -luentosarja. Luentomuistiinpanot. 1.2.2010. Valkeakoski. Valkeakoskiopisto. Kirjannut Epi Ylinen.
- Arvonen, M. 2009. Haastattelu 15.12.2009. Projektipäällikkö. Mieluisa-hanke. Pirkanmaan aikuisopisto. Haastattelijana Epi Ylinen
- Arvonen, M. 2010. Kuvio5. Kuntouttavan koulutuksen malli uuden sovelluksen mukaan. Projektipäällikkö. Mieluisa-hanke. Pirkanmaan aikuisopisto.
- Eskola, T. 1997. Teräslintu ja lumpeenkukka. Aulanko-kuvaston muutosten tulkinta. Helsinki; Musta taide. Erikoispaino Oy. Helsinki.
- Halkola, U. 2009. Mitä valokuvaterapia on? Teoksessa Halkola, U., Mannermaa, L., Koffert, T. & Koulu, L. (toim.) Valokuvan terapeuttinen voima. Helsinki; Duodecim. 13 – 22.
- Henkilökohtaistaminen. Opetushallituksen määräys 43/011/2006. www.oph.fi/download/47428_nayttotutkinnot_Henkilokohtaistaminen.pdf Viitattu 1.3.2011.
- Hentinen, H. 2009. Valokuva terapeutin työvälineenä. Teoksessa Halkola, U., Mannermaa, L., Koffert, T. & Koulu, L. (toim.) Valokuvan terapeuttinen voima. Helsinki; Duodecim. 35 – 46.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino. Gaudeamus.
- Hirsjärvi, S. Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.
- Hokkanen A. 2010. Aarrealbumi – valokuva ilmaisun välineenä ja vuorovaikutuksen vahvistajana varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyö. Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Isokorpi T & Viitanen P. 2001. Tunnevoimaa! Tampere: Kustannus osakeyhtiö Tammi. Tammer-Paino Oy.

Korpela K. 2007. Luontoympäristöt ja hyvinvointi. *Psykologia* 05/07, 364 – 373.

Koskisuus J. 2004. Oman elämänsä puolesta. Mielenterveyskuntoutujan työkirja. Helsinki: Edita Prima Oy.

Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta. 631/1998. 21.8.1998. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980631> Viitattu 1.3.2011.

Lintunen, M. 2007. Baabelin kuvat. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy. Like.

Mieluisa-hankkeen väliraportti. 2010. Ajalta 1.1. – 30.6.2010. Ohjelma-
kausi 2007 – 2013. S10669. Mieluisa. Valiraportti 4.pdf-tiedosto. Tulostettu 9.11.2010.

Niikko, A. 2001. Portfolio oppimisen avartajana. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi. Tammer-paino Oy, Tampere.

Näyttötutkinnon järjestämissuunnitelma. 2008. Puistopuutarhurin ammattitutkinto. Pirkanmaan koulutus konserni-kuntayhtymä. Pirkanmaan aikuisopisto.

Onnismaa, J. 2007. Ohjaus- ja neuvontatyö. Aikaa, huomiota ja kunnioitusta. Toinen painos. Helsinki: Hakapaino Oy. Gaudeamus.

Puistopuutarhurin ammattitutkinnon perusteet. 2005. OPH.

Pälviranta, H. 2009. Yhdessä luotu kuva. Teoksessa Erävaara T.J. & Tanskanen I. (toim.) Välissä, valokuvat ymmärtämisen välineenä. Turku, valokuvakeskus Peri (2009) 145 - 180.

Rantamaa, P. 2010. Tutkiva ja kehittävä osaaja. Luentomuistiinpanot. 12.01.2010. HAMK Kirjannut Epi Ylinen

Repo-Kaarento, S. 2007. Innostu ryhmästä. Miten ohjata oppivaa yhteisöä. 1. – 2. painos. Kansanvalistusseura. Helsinki: Dark Oy Vantaa.

Saari, E. 2007. Mitä – pitääkö tutkijan olla myös käytännön toimija? Teoksessa: Viinamäki, L., Saari, E. (toim.) Polkuja soveltavaan yhteiskuntatieteelliseen tutkimukseen. Helsinki: Tammi, 121-149.

Savolainen, M. 2008. Maailman ihanin tyttö. The loveliest Girl in the World. Helsinki: Blink Entertainment Oy. Kariston kirjapaino. Hämeenlinna.

Toikko T & Rantanen T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. 3.korjattu painos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – JuvenesPrint.

AMMATTITAIIDON NÄYTEKANSION SISÄLTÖ:

SISÄLLYSLUETTELO

TEKIJÄN ESITELY

- Puutarha-alan työkokemus
- Erityisosaaminen

KASVILLISUUSALUEIDEN RAKENTAMINEN

- Tutkintosuunnitelman mukaiset tehtävät

VIHERALUEIDEN YLLÄPITO

- Tutkintosuunnitelman mukaiset tehtävät

YRITTÄJYYS

- Tutkintosuunnitelman mukaiset tehtävät

TYÖSSÄOPPIMISEN PÄIVÄKIRJA

- Työpaikan ja työkohteiden kuvaus
- Päiväkirja

TODISTUKSET

- Suoritetut kortit
- Evira

Mielipidekysymykset

Alleiviivaa tai lihavoitu numero mikä mielestäsi sopii parhaiten väittämään (3 = **3**)
(Asteikolla 1 – 5, 1 ei lainkaan, 2 vähän, 3 jonkin verran, 4 melko paljon, 5 paljon)

Avoimiin kysymyksiin kirjoita mielipiteesi ja kommenttisi kysymyksen jälkeen.

Valokuva ja valokuvan käyttö mielenterveyskuntoutujien opetuksessa:

(Asteikolla 1 – 5, 1 ei lainkaan, 2 vähän, 3 jonkin verran, 4 melko paljon, 5 paljon)

Dokumentoinnissa valokuvalla on merkitystä?

1   2   3   4   5

Hyvinvoinnin kannalta valokuvalla on merkitystä?

1   2   3   4   5

Kuntouttavana elementtinä valokuvalla on merkitystä?

1   2   3   4   5

Osaamisen markkinoinnissa valokuvalla on merkitystä?

1   2   3   4   5

Ammatillisten työprosessien oppimisessa valokuvalla on merkitystä?

1   2   3   4   5

Ammattitaidon näyttekansiossa valokuvalla on merkitystä?

1   2   3   4   5

Kuvaamisen opetus tukee mielenterveyskuntoutujia ammattiopinnoissa?

1   2   3   4   5

Miten valokuvaus ja sen oppimisen prosessi vahvistaa mielenterveyskuntoutujan ammatti-identiteettiä?

Miten valokuva toimii mielenterveyskuntoutujan ilmaisun välineenä ammattiopinnoissa?

Ammattitaidon näytekansio:

Liite 2a (2/2)

(Asteikolla 1 – 5, 1 ei lainkaan, 2 vähän, 3 jonkin verran, 4 melko paljon, 5 paljon)

Tukeeko ammattitaidon näytekansion kokoaminen mielenterveyskuntoutujien ammattiopintoja?

1 2 3 4 5

Onko ammattitaidon näyttökansio tarpeellinen ammattiopinnoissa?

1 2 3 4 5

Tarvitsevatko mielenterveyskuntoutujat ohjeistusta kansion tekemiseen?

1 2 3 4 5

Mikä olisi riittävä määrä?

Ammattitaidon näyttökansion tulisi sisältää:

Sisällysluettelo: 1 2 3 4 5

Tekijän esittely: 1 2 3 4 5

Mentorointipaikan esittely: 1 2 3 4 5

Työt mentorointipaikassa: 1 2 3 4 5

Selvitys retkistä 1 2 3 4 5

tutustumiskohteista 1 2 3 4 5

työssäoppimispaikoista 1 2 3 4 5

Mielipaikka kuvaus 1 2 3 4 5

Työpajaohjaus 1 2 3 4 5

Kirjalliset tehtävät oppitunneilta 1 2 3 4 5

Verkostopäivien ohjelma 1 2 3 4 5

Tärkeimmät kehittämiskohteet ammattitaidon näytekansiossa?

Mitä haluaisit muuttaa Ammattitaidon näytekansion sisällössä?

Muuta kommentoitavaa ja vapaa sana....

Kiitos etukäteen!

Epi

Mielipidekysymykset

Alleiviivaa tai lihavoiva numero mikä mielestäsi sopii parhaiten väittämään (3 = **3**)
(Asteikolla 1 – 5, 1 ei lainkaan, 2 vähän, 3 jonkin verran, 4 melko paljon, 5 paljon)

Avoimiin kysymyksiin kirjoita mielipiteesi ja kommenttisi kysymyksen jälkeen.

Valokuva ja valokuvan käyttö ammattiin opetuksessa:

(Asteikolla 1 – 5, 1 ei lainkaan, 2 vähän, 3 jonkin verran, 4 melko paljon, 5 paljon)

Dokumentoinnissa valokuvalla on merkitystä?

1   2   3   4   5

Hyvinvoinnin kannalta valokuvalla on merkitystä?

1   2   3   4   5

Kuntouttavana elementtinä valokuvalla on merkitystä?

1   2   3   4   5

Osaamisen markkinoinnissa valokuvalla on merkitystä?

1   2   3   4   5

Ammatillisten työprosessien oppimisessa valokuvalla on merkitystä?

1   2   3   4   5

Ammattitaidon näyttekansiossa valokuvalla on merkitystä?

1   2   3   4   5

Kuvaamisen opetus tukee opiskelijoita ammattiopinnoissa?

1   2   3   4   5

Miten valokuvaus ja sen oppimisen prosessi vahvistaa ammatti-identiteettiä?

Miten valokuva toimii opiskelijan ilmaisun välineenä ammattiopinnoissa?

Ammattitaidon näytekansio:

Liite 2b (2/2)

(Asteikolla 1 – 5, 1 ei lainkaan, 2 vähän, 3 jonkin verran, 4 melko paljon, 5 paljon)

Tukeeko ammattitaidon näytekansion kokoaminen opiskelijoiden ammattiopintoja?

1 2 3 4 5

Onko ammattitaidon näyttökansio tarpeellinen ammattiopinnoissa?

1 2 3 4 5

Tarvitsevatko opiskelijat ohjeistusta kansion tekemiseen?

1 2 3 4 5

Mikä olisi riittävä määrä?

Ammattitaidon näyttökansion tulisi sisältää:

Sisällysluettelo: 1 2 3 4 5

Tekijän esittely: 1 2 3 4 5

Oppilaitoksen esittely: 1 2 3 4 5

Työt
opiskelun aikana: 1 2 3 4 5

Selvitys

-retkistä 1 2 3 4 5

-tutustumiskohteista 1 2 3 4 5

-työssäoppimispaikoista 1 2 3 4 5

Työpajaohjaus 1 2 3 4 5

Kirjalliset tehtävät
oppitunneilta 1 2 3 4 5

Päättötyön esittely
tiivistetysti 1 2 3 4 5

Tärkeimmät kehittämiskohteet ammattitaidon näytekansiossa?

Mitä haluaisit muuttaa Ammattitaidon näytekansion sisällössä?

Muuta kommentoitavaa ja vapaa sana....

Kiitos etukäteen!

Epi